

Huusman, J.H.H.

**En kort Beskrivelse over Skibets Cron-Printz
Christians lykkelige gjorde Reyse baade til og
fra China, hvilken Reyse begyndtes den 25de
Octobr. 1730, og fuldendtes den 25. Junii 1732. I
samme Beskrive**

1760

Tillykke med din eBog

Du har modtaget en eBog via **Det Kongelige Biblioteks EOD-service**.

Vi håber, du vil finde den både nyttig og let at anvende. eBogen er leveret til dig som en søgbar PDF-fil, og det giver dig nogle særlige anvendelses-muligheder.

Hvordan du bruger eBogen

Læse på din skærm

Du kan åbne og læse eBogen via din almindelige PDF-reader, der ligeledes giver dig mulighed for at bladere mellem siderne og zoome i teksten.

Udskrive på din printer

Du kan skrive hele – eller enkelte sider af - eBogen ud på din egen printer.

Gemme på din computer

Du kan let gemme eBogen på din private computer, USB-nøgle eller diskette.

Søge tekst

Du kan søge efter ord, dele af ord eller hele sætninger, i eBogen ved at bruge PDF-Reader'ens indbyggede søgefacilitet. Denne finder du ved at klikke på ikonet "Search" , eller trykke på tastaturknapperne [Ctrl+f].

Kopiere og genbruge tekst

Du kan kopiere tekst fra eBogen ved at klikke på ikonet "Select toolbar" , indramme den tekst, du ønsker kopieret og trykke på tastaturknapperne [Ctrl+c]. Du indsætter teksten, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Kopiere og genbruge billeder

Du kan kopiere billeder fra eBogen ved at klikke på ikonet "Snapshot Tool" og indramme billedet, du ønsker kopieret. Du indsætter billedet, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Betingelser for brug

Bruger du eBøger fra Det Kongelige Biblioteks EOD-service accepterer du samtidig de betingelser, der knytter sig til brugen af disse pdf-filer. Den vigtigste af disse betingelser er, at du kun må anvende eBøgerne til personlig ikke-kommerciel brug.

Læs alle betingelserne på <http://books2ebooks.eu/odm/html/kb/da/agb.html>

En kort
Beskrivelse

Over
Skibets Cron-Prins Christians
lykkelige gjorde Rejse baade til
og fra China,

Hvilken Rejse begyndtes den 25de Octobr. 1730, og
fuldendtes den 25de Junii 1732.

I samme Beskrivelse indføres kortelig hvad
saavel i China, som paa andre Stæder, hvor man
baade paa Hen- og Hiem-Rejsen komme til,
er bleven hørt og seet.

Sammenskræbet af Præsten paa samme Skib
J. H. Høiisman.

Kjøbenhavn, Trykt udi H. K. M. priib. Bogtrykkerie
Aar 1760. Og findes sammenskræbt tilkiøbs.

Lid: Reysen.

NNO 1730. den 25 Octobr.
om Middagen lettede vi i Je-
su Navn vore Anker, og gik
under Sejl fra Kiøbenhavn,
men kom samme Dag ikke vi-
dere, end til Hveen, hvor vi,
saasom Beyret var gandske stille, maatte
faste Anker og forblive der indtil om Morge-
nen der efter nemlig:

Den 26de da vi søgte Coursen ned til Hel-
singør, og der indtogte meere Vand og an-
dre Forfriskninger om Borde.

Den 28de om Morgen en passerede vi
Fæstningen Cronborg, men saluterede ikke
med Skjot, formedelsst Kongens indfaldende
Død.

Den 29de, som var en Søndag, havde vi
Modvind af en N. O. som dog ikke stod læn-
ge paa, thi Guld hialp os, at vi.

Den 31te passerede Schagen og kom i
Nord-Soen.

Den 4de Nov. passerede vi Næsset paa Norge, som ellers kaldes Lindesnæs, efter hvilken Tiid vi maatte holde Søen med Kuld, Storm, og U-vejr, indtil vi

Den 11te passerede Heltland, da Skibets Store-Stang formedelst stærk Arbejd og Slingring i Søen befandtes at være brudt.

Den 13de om Morgenen ved Taaget og stormagtig Vejr, saae vi os at være tæt inde under Færøe, hvorpaa, da vi fik Landet i Sigte, vi strax vendte, og den Dag gik uden for og frydsede hid og did, indtil om Eftermiddagen, davi, saasom Luften begyndte at opklares, fik Biskoppen at see, hvilket er et stoor Fjeld paa Færøe.

Dagen derefter de 14de Nov. søgte vi ind ad Landet til, og gabe Tegn fra os formedelst nogle Skud, hvor efter om Middagen een Baad fra Landet kom ud til os, og looffede os ind, og imod Aften fastede vi Anker ved Nolsøe, som er et af Eylænderne. Indbyggerne anstillede sig heel glade ved vores Ankomst, helst siden i Færøe, paa denne Tiid af Aaret sielden noget Skib sees, de beteede sig desforuden meget tjenstaatige, og bragte os adskillig Forfriskning af hvad der falder, som Graasney, Helle-Slyndere, Saar og andet. Reysen imellem Kiøbenhavn og Færøe havde alt saa været i 3 Uger, indtil

hvilken Tiid os var paakommen en Ræf i Archeliet, som og meest tvang os til at søge ind i Færøe, hvor vi og 3 Uger maatte blive liggende under snart hver Dags continuerlig Storm og Modvind, og var det sandelig Guds store Forsyn, som drev os til at søge Havn udi Færøe, thi det maatte ellers have gaaet os, som den Gyldene Løve, der, 3 Dage førend vi gik fra Kiøbenhavn, og satte an paa Irland.

Den 25 Nov. begyndte vor Skib formedelst en forfærdelig stærk Storm, uanseet baade Stænger og Ræer vare nedstrøgne, at slæbe begge sine Anker, og at vandre ind ad Fieldet til, hvorudover inden Borde ikke en liden Alteration og Skrig blev forarsaget, endelig blev Pligten eller Nød-Ankeret udfast og kom i Grunden, som ved den Allerehøjestes Hielp holdt, indtil imod Aftenen, da Stormen lagde sig.

Den 2 Decembr. maatte vi formedelst de Banstelaheder der falder i Havnen ved Nolsøe, søge en anden Havn ved Torshavn, hvilken er den fornemste Bye paa Færøe og er opbyggt af Tømmer.

Hvad Landets Bestaaffenhed angaaer, da bestaaer Færøe af lutter Enlænder, hvilke ere besatte med idel Klipper og Fiælde, med ifkun lidet Jord bedækket, hvilket er Aarsag til, at
der

der ickun ringe Korn-Sæd høves. Vel bliver
hist og her lidet Korn saaet, men det skeer mee-
re for Foerets Skyld til deres Creaturer, end
for Korn til deres Ophold at ayle; Thi hvad
Korn-Bahre og andet de Land have fornøden,
bliver dem aarlig tilbragt med Skibe fra
Danmark, hvilke igien fra Færøe tilbage med
sig føre alle slags forarbejdede uldene Bahre
saasom Stemper, Trøyer, Vanter, Nathuer,
uldene Dekener, Tran, Talg, og andet meere,
thi saa vel paa Færøe, som udi Island bliver
en stor mængde af Faar opfledede og tillagde.
Sikke-Fangsten er det beste, hvoraf Færinger-
ne have deres Næring; Og naar det forhales
med Hvalfangsten, flage de sig jammerligen:
Naar denne Fangst endeligen skal tage sin Be-
gynndelse, ere de 10 eller 20 Baade i Følge,
med hvilke de omringe Hvalen, som lader sig
drive lige ind i Havnen, men saa snart den for-
nemmer sig at være paa Grunden, og vil til-
bage igien, bugge og stikke de paa Baadene
værende Folt, med enten Harponer eller andet
iblant dem brugelig Redskab, og saaledes fan-
ger Hvalen. Foltet ere heel tienstagtig imod
Fremmede, gode at regiere, frygtsomme og
Indige imod deres Øvrighed, haardføre, og
neyes med slet Føde, de skiotter snart intet om
Brød, men bruger i den stød tørret Fisk af
Hvalen, som er lidet saltet; Deres Smør de
bru-

bruge, er den Tassig de Skraber af Samme-
Farmerne, af hvilke de uden videre at reense
dem, gjør en stor Klump, og graver den ned i
Jorden, og naar den da er bleven vel raadden,
bruger de den som Smør udi deres Brød og
Belling.

Ovrigheden der paa Landet bestaaer af en
Lauamand, en Landfoget, en Sorenskriver
og Kongens Riebsmand, som har den tilførte
Proviant under Hænder, og igien forsyner de
ankommende Skibe med Landets Frugter.

De beste Havne paa Færøe, holdes for at
være Kongs-Havn og Tors-Havn, hvorved
en Skandse findes opkast.

Naar Færingerne vilde holde sig ret lystige,
da er Brændeviin og Tobak deres beste Trac-
tamente, naar de danke, tage de hinanden fat
ved Hænderne, og springe omkring i en Kreeds
snart efter en side, snart efter den anden side,
slagende undertiden frem og tilbage med Hæn-
derne, og siunger imidlertid under Danken
en gammel Færøeske Viise; Deres Sprog
er gammel Norsk.

Hvad deres Sygdom anbelanger, da er
Folk der paa Landet, ligesom de paa Island,
vlagede med Svedalskhed, hvilket kommer af
de meget færste og trannede Sager de spise.
Imedens vi vare der paa Landet, fandtes der
to saadanne spedalske Mennesker i Hospitalet

ved Torshavn, hvilke vare meget afsthyelige at
se paa.

Clima er ikke usund eller for stræng om Vin-
teren, end ikke engang saa stræng, som hiem-
me, da vi gik bort fra Danmark, Lusten er der
meget sundere om Vinteren, end om Somme-
ren, thi om Sommeren falder der megen Regn
og continuerlig Mist over Landet, det fryser
fjelden, falder og gandske liden Sne, som dog
ikke bliver længe liagende, Aarsagen dertil fo-
regives, at de ere saa allevegne omflødt med
Vand. Der si des ingen Skove paa Landet,
hvorfore der og er dyr Tid paa Brænde, i hvis
sted de brænde Lyn og Torv.

Dette maa da være nok om Færøe, thi siden
det er ikke min Aft, at fremstille en Beskrivelse
over det Land, men sigter fornemmeligst hen
til China, saa vil jeg og gaae videre.

Den 4 December om Morgenen gjorde vi
os reede til at giøre vore Lang Tove løs, og
løfte Anker, da i det samme et jammerlig Skrig
blev hørt i Archeliet af en Matros, hvis høye
Been var kommen imellem Lang Touvæt og
Masken, hvor Touvæt var gjort fast ved, og
skar ham Beenet af, da maate Skibs Chirur-
gus strax giøre sig færdig hannem det øvrige
af det knusede Been at affkiære, hvilket ved
Guds Hielp siden lykkeligen blev lægt; deref-
ter

ter gif vi ud ad Søen, til hvilken vi med afve-
lende ont og got Væter vlogede.

Den 7. saae vi atter igien et bedrøvet Spec-
tacul paa en Mand, som var ovve i Været og
arbejdede ved Seylene, denne faldt ned af sto-
re Merse: Naagen, men traaf imod alles vores
Tanker, udi Risten uden for Skibet, blev dog
optagen igien (Gud være lovet) uden at have
saaet mindste Skade, i hvor vel det varede
længe inden hand kunde komme til sig selv i-
gien. Udi samme Storm mistede vi vor For-
stang, som gif midt over, og maatte vi see til at
berge Senlet.

Den 22. døde den første Mand for os paa
Stensen, som blev indsyet i sin Cove, og saale-
des udkast i den Spanske See.

Den 28 Decembr. om Aftenen bleve vi en
Seylere vaer paa Siden af os, hvilken vi holdt
for en Tyrk, og gjorde derfor alting færdig til
Defension, men hand tog Seyl ind, og drev
agter ud.

Den 3 Januarii 1731. imod Aften, fik vi
Brand at see forud, hvilken, saasom vi ikke
kunde begribe, hvorledes saadant i den aaben
See kunde tildrage sig, forarsagede baade
Frygt og Forundring.

Den 4. fik vi de Canariske Eylander i sigte,
satte derfor vores Cours hen til Teneriffa, som
er og et af de samme. Den

Den 6. begyndte Soelen med sine varme Straaler at opvarme vores af Kuld og Frost hidindtil stivblevne Lemmer, og nødte os til at aflegge vore Vinter-Klæder, og samme Dag trakke vi første Gang Telt over Skandsen; Endnu samme Aften saae vi den forrige Brand at continuere, hvis Aarsage vi siden fik at vide, efter at vi vare komne til Teneriffa, at nemlig et Bierg havde begyndt at brænde paa Lancerota, og forarsagede stor Skade: Lancerotta er ligeledes et af de Canariske Eilænder, og kaldes ellers Canariæ Korn-Kammer, fordi derfra den meeste og beste Hvede kommer.

Fra den 6 indtil den 17 Januarii, maatte vi gaae og krydse imellem Eilænderne, førend vi til Teneriffa kunde ankomme, Aarsagen var denne, naar Vinden var søvelig, var Landet bedækket med Taage og Mist, og naar Landet kunde sees klart, var det enten stille Veyr eller contraire Vind.

Den 14 Januarii imod Middag opnaade vi endelig Bayen ved Teneriffa, da strax en Baad med Flag udkom til os fra Landet, af hvis indehavende Folk vi bleve adspurdte, hvorfra vi vare komne, hvad vor Vrende der skulde være, og om vi havde Sundheds-Pas med os, hvorpaa vi dog ikke havde været betænkte, og derfor sligt ikke heller kunde fremviise;

viise; Thi forbød de os udi deres Capitain Generals Navn, at kaste Anker, (Capit. General kaldes Gouverneuren paa de Steder) samme Baad foer derpaa i Land igien, men kom snart tilbage, og i hvorvel, det endda ikke blev os til, ladt at ankre, maatte vi dog nødes til, heldst siden vi formedelt det stille Beyr Skibet ikke længere kunde styre. Lidet derefter ankom en Hollandsk Capitain fra Landet til os, som igiennem Cahyt-Binduet annammede vores paa Latin skrevne See-Pas, hvormed hand foer i Land igien, men efter en kort Forhaling kom tilbage, og da i Gouverneurens Navn ikke alleeneste tillod os at komme i Land, men endog begierede, at vor Skib, som et Kongelig Skib, maatte skyde Bagten af baade Aften og Morgen.

Vi fandt i Bayen for os adskillige Skibe, saa vel Franske som Spanske, men fleest Engelske, hvilke fare der hen, for at afhente den saa kaldede Malvesier, og Canarie-Sæct, thi der paa Landet faaes den frisk og rar, som den kommer fra Druen, men udi Engelland bliver den først ret præpareret.

Landet bestaaer af idel Eylænder, hvis Tal land sees i Landfortene; Teneriffa, hvor vi vare, ligger paa 28 Grader Nordlig Brede, og har derfor en stærk Heede om Sommeren, og mild Lust om Vinteren, hvorefter og deres

res Huse ere oprettede, nemlig med aabne Vinduer og Dørre, Vinduerne ere giorte som er Gitter-Værk uden Glas, og Dørrerne ligeledes, paa det at Binden ved sin Tugt- nem Trækning desto bedre kand fiøle.

De meest bekiendte Stæder paa Teneriffa, ere (1) St. Cruz, ved Søe-Kanten, hvor vi laae, og (2) Laguna, som er Hoved-Staden, og ligger bedre op i Landet.

St. Cruz er een liden, dog med store og prægtige Bygninger ziiret Bye, hvorudi findes 2de Clostere; Et Franciscaner og et Dominicaner, med deres Capeller, foruden Stads-Kirken, hvis Præster kaldes Verdslige, og de ved Klosterne, Ordens-Præster. De Verdslige Præster have større Friheder, end de saa kaldede Ordens-Præster, og ere Hænderne ikke nær saa meget bundne paa hine, som paa disse; thi disse maa altid nøye rette sig efter deres Statuta, men de andre ikke, hine maae ride paa Heste, men disse alleene paa Æsler, hvoraf findes en stoer Mængde paa Canarien. Ellers er Staden St. Cruz omringet med en lauv Muur, og foruden Castellet er den befæstet med 5 a 6 Batterier omkring ved Banen, da og paa Hoved-Castellet et Crucifix staar opreist.

De Frugter, som Landet af sig giver, er af Sæd, Hvede, som i Mængde føres fra Lancerot,

cerotta. Orangerie findes og af adskillige
Sorter, nemlig: Citroner, Figen og Pome-
ranger. Vin-Borten flourer der i Over-
flodighed, saa at Bouteillen fandt der have
for en meget ringe Priis.

Alt Hauge Urte faaes der Raal, Løg og an-
dre nødvendige Urter.

Aflevende Creaturer, saasom Stude, Lam,
Sviin, Høns, Ender og videre, ere der ogsaa at
bekomme. Religionen

Er over alt Romersk, Catholsk, og regie-
rer Inquisitionen der lige saa stærk, som
i Spanien, og Inquisitores boe paa store
Canarien, 10 Miile omtrent fra Teneriffa.
Den Papisiske Suurden handthæves der
med største Rigueur og Bederhyggelighed; thi
det er affkyeligt at høre, det de største Guds-
Bespottere og Blod-Syndere blive pardone-
rede, naar de ikkun undskyldte sig dermed, at
det er skeet i Druffenskab, men at tale imod
Inquisitionen, fortiener usejlsbarligen Gal-
ge, Baal og Brand, og i hvorvel ofte Inqui-
situs ikke lovlig er bleven overbevist, men end-
og mange gange af Avind er vorden bestyldt,
maa hand dog sin Lids-Tiid i Fængsel sveede;
thi ingen Religion, uden den Romersk Cathol-
ske vorder der tollereret.

Clericiet vil jeg ikke stort tale om, uden
alleneffe dette, at iblant dennem en stor Dum-
hed

ned regierer, hvilken jeg hos mange af dem selv haver erfaret.

Hoved-Nationen er Spanisk, i hvor vel der og findes mange fordrevne Scotter. Som Nationen er, saa er og dens Leve-Maae, Stolthed og Ladhed er dens Hoved-Syge, og finder mand sielden Søe-Kanten ledtig for Folk, hvilke alleeneste forsamle sig, for de ind- og udgaaende Skibe at beskue, ved hvilken Anledning vores, som førte de Kongelige Danske Slagge, dennem særdeeles vel behagede.

Tabacer en Negotie, som Kongen af Spanien sig saa vel der som her, har forbeholden, og maa ingen anden under hans Krone, under Straf af ævig Fængsel paa Galleyerne, der med handle, og da iligemaade Told af Penge maa erlægges. Iligemaade er det bekiendt, at de Canariske Insuler sortere under den Spanstee Krone.

Paa Teneriffa findes den saa kaldede Canari Pica, hvilken ved Klart Veyr, (som forregives) skal af de Søe-farende paa en Distance af 10 a 20 Miile i Søen kunde sees; Foruden et andet Fjeld, som ligeledes paa Teneriffa findes, og er temmelig høyt, dog ikke nær saa høyt, som det først omtalte, hvilket mange vilde holde for, at være det høieste Fjeld i Verden, men jeg ikke, thi jeg mindes, at have seet dem meget høiere i Norge. Det

Det fornemmeste, som tildrog sig imedens vi der laae, var Cron-Prinzen af Spani n hans Fødsels-Dag, som indfaldt d. 19 Jan. da heele Dagen igiennem, saa vel med Stads-Kir-
kens, som Kloster-Kirkens Klokker blev rimet, og om Aftenen, saavel af Castellet, som af Bato-
terierne, og Skibene, som laae i Bayen, Cano-
nerne 'osnede, men i Særdeelshed bleve de 9 Skud, som af det Kongelige Danske Skib blev affyrede, af Byen meget vel optagne.

Bandet paa Teneriffa er ikke synderlig got, endskønt det føres ved Render langt op fra Fjeldene ned til Byen, hvilke ligge oven paa Jorden paa Stykker omtrent to Allen høyt fra Jorden, og hvert Skib, som der i Bayen ankommer, til deres Bedligholdelse, maa for Anker-Grunden visse Penge betale.

Saa vidt om Canarien.

Den 4 Februarii 1731. Natten tilforne læt-
tede vi Anker og gik ad Søen til, Morgenens
derefter, som var en Søndag, var Veyret blif-
fille, men om Eftermiddagen begyndtes en
stor Storm af S. V., som ellers der meget blæ-
ser, og er uventelig saa nær ved Tropico, hvil-
ken continuerede indtil Fredag imod Aftenen,
i hvorvel den om Natten til Torsdag havde
været allerheftigst. I samme Orkan bleve
mange Skibe, som stødte paa Land i Bayen
for Teneriffa, for-ulykkede, (hvilket mand ikke
tvi-

tvifler paa, jo i Nouvellerne er bleven notificeret.) Det Danske Skib laae imellem Ey-
lænderne, og kunde ingen Seyl føre, men
maatte drive paa Guds Naade og Barmhjer-
tighed, saavel som et Hollandst Skib, der
ligeledes drev omkring paa Kusterne, men leed
stor Skade. Atter laien et stort Beviis paa den
allerhøieste Guds Forsyn, der opholder os, at
vi kom heel og holden derfra, idet vi nogle Ti-
mer, førend Stormen begyndtes, skulde gaae
ud fra Teneriffa, og ikke end den mindste Sla-
de lide, da Hollænderen derimod desto større
Sare maatte udstaae.

Den 11 Februari traf vi ind i Passagen,
hvor der blæser en staaende Vind af en N. O.
paa denne Side af Linien.

I dette Fohr-Band fandtes et slags, af det
Damarck bekiendte Band-Muus, hvilke gaae
opblæste oven Bandet, ere heel brændende og
higige at røre ved, saa at deres Slimagtighed
fleber saa snart ved, at man skulde meene, at
Haanden skulde brænde, og kaldes disse Dyr
paa disse Kuster, Mesaner. Iligemaade vare
vi og paa denne Tid meget plaget med Fluer,
hvilke vel havde i alle Maader Skikkelse, som
de hos os, men havde derhos en Braad at stik-
ke med, saa Blodet gik efter.

Den 25 Febr. da vi laae i Læ under Linien,
opstode vi om Morgenen to af de saa kalde-

de Hayer; blant hvilke vi stunge Dynene ud
paa den eene, og bandt en Tønde paa Rumpen;
den anden ihjelslog vi, og udtog hans Hjer-
ne, hvilken foregives at være god Medicin;
Denne Fisk fanges med store Jernkroge, med
Jernlænker ved, dens Kiød duer ikke, hvorforsø
mand stræber den, som andet Uten at ødeleg-
ge. Naar den vil tage efter Kiødet eller
Flekket, som sidder paa Krogen, og er gierne 3
a 4 pund stort, legger den sig paa Ryggen, saa
som Gabet sidder den under Hovedet, den ha-
ver to rader spizige Tænder oven og neden i
Munden, og mangfoldige smaa Fiske i Folge-
skab med sig hvor de kommer frem, hvilke
mand kalder Hayens Løsmænd, og foregi-
ves at kunde løbe den ind og ud af Munden,
uden at den gjør dem nogen skade. Paa dens
Huud sidder gierne endeel smaae Fiske, som
kalder Hayens Sugere, hvilke sug sig saa fast
ved hans Hund, at mand dem med Magt
maa afstrykke.

Natten for den 27de Febr. passerede vi
Equinoctialen.

Den 8 Martii traf vi paa hin Side Linien
den anden Passat eller staaende Vind, som er
en S.O. efter at vi i fiorten Dage havde dre-
vet under Linien.

Den 14. kom en Seylere til os, som var et
Hollandsk Skib fra Horn, førende 36 Cano-
ner,

ner, da agtede sig til Batavia, same havde over to Maaneder været i Søen, og i den Tid allerede haft 23 Døde foruden mangfoldige Syge, bad os derfor om Hielp, at hans Syge, (saasom baade hans Ober- og Under Chirurgi vare døde) af vores maatte vende betiente, hvilket og skeede, saa længe hand fulgte med os, hvilket varede 8 til 10 Dage.

Den 26 fik vi Eylandet Martin Ba at see, og er samme Eyland ubeboet.

Den 1. April blev efter Sædvane holdet Taksigelse, at vi lykkelig og vel havde passeret Allabros, som er et Riv fra endeel under Banded liggende Klipper og Skær, der strækker sig vidt ud i Søen fra den Brasilske Kuste.

Den 7. fik vi en Storm af S. O. som continuerede til den 10, men den 9 allerheftigst, og snart ligesaa stræng, som den under Canarien, udi hvilken vi og forliiste en Mand, som faldt over Bord.

Den 10de kom tvende af en usædvanlig Storelse flyvende Fiske over Skibet, af hvilke den eene fløy over, men den anden faldt ned paa Dækket, som blev optaget, og udstoppet. Disse flyvende Fiske ere af Skabning og Couleur skikkede, som de hos os bekiendte Makreler, have store og lange Finner, hvilke tiene dem oven for Vandet som Vinger, hvormed de, saa længe samme ere vaade, kand flyve, men

naar

naar de ere tørre, duffte de under : Denne slags Fisk bliver ellers af de andre forhadet og forfuldt, ja ofte, naar den vil søge sin Retirade i Luften, af Søe-Fugle opsnarpet, hvilke vel vide den at oppasse. Kulden, som vi paa den Tid igien var geraaden udi, faldt os saa meget des meere besværlig, som vi nylig fra Zona-Torrida og Barmen vare affkomne. Ellers fangede vi adskillige gange et slags Fisk, kaldet Dræde, hvilke er en nydelig Fisk at spise, og fandt ofte forandre sine Couleurer, snart rød, snart blaa og grøn, og giver en deylig Skier fra sig.

Den 15. befandt vi os paa Caps Hønde, som er 35 Grader Latitudinis Australis.

Den 25. fik vi et slags Fugle at see, sorte paa Ryggen og hvide under Bugen, hvilke mand kalder Caps Duer, hvoraf mand pleyer at slutte, det mand ikke er langt fra Cap, men vi søgte ikke til Cap paa Udreysen, saasom den medhavende Ordre befalede os at gaae den forbi.

Den 28 Maan fik vi tvende Insuler, som ligger midt udi den vilde Søe 38 Grader latitudinis, at see, hvorefter vi længe havde længtes, thi saa snart vi havde seet dem, begyndte vi at seyle til Barmen igien. Den ene af disse Eylands Navn er St. Povl og den andens Amsterdam, men begge u-beboede.

Den 11 Junii fik vi to store Hvalfiske at see;
B 2 som

som fuldte os heele Dagen igiennem, og gik os rundt tæt ved Skibet.

Natten til den 25 fik vi Java i Sigte, (Guld være æret) thi vi havde da allerede mange Sngge, hvis Tal sig hver Dag forøgede tillige med beayndte baade Vand og Proviant temmelig at formindskes og fordærves.

Den 25. sejlede vi langs med Landet.

Den 26. kom vi ind udi Strat-Sunda, og ankrede udi Nye-Bay. Strat-Sunda er et Sund, som løber imellem Java og Summatra; Summatra er et af de længste Eylander i Verden: thi i hvor vel Candia udi den Middellandske Søe er et langt Eyland, saa bestaar dets Længde dog ifkun af 70 Mile, da Summatra derimod er 200 Mile langt. Java er et stort og riigt Eyland, overalt med Skove bevort som giver en yndig, ja fast forfriskende Lugt fra sig til de forbie passerende Skibe. Paa Java ligger den bekiendte Hollandiske Fæstning Batavia, hvor det saa kalde de Rath van Indien, samt en General residerer, hvilken fører en Kongelig Pouvoir, og har ikke Regnskab at giøre for nogen. Dagen efter vor Ankomst, kom tvende Javaniske Baade om Bord til os med endeel Høns, Kyllinger, Skilpadder, Cocos-Medder og videre. En af dem, som var med disse Baade, gav sig ud for, at være Kongens Søn paa Landet, hvil-

hvilket er Tegn til, at der vaa de Indianſke Pladſer, hvilke de Chriſtne ſig endnu ikke have bemærget, ere mange ſmaa Konger, ligesom fordm Tied i Norge, Næſſe Konger. Paa Angri ſom er en anden Plads paa Java, kom Javanerne ud til os med Overflødighed af Cocos-Nødder, Sukker, Kyllinger, Javanſke Duer, og andet meere; vores Baad var og der i Land, og fik en Bøffel og en Ovie, ſamt Cocos, Popelmoſer, Ubekatte, Papeaoner, beſynderlig af de ſmaa, der haver Storelſe ſom en ſtor Berke, af meget deylige Couleurer, hvilke ſig at hænge ved den eene Fod, naar de vil ſove, men diſſe døde kort Tid derefter.

Cocos-Nødden er ſaa ſtor ſom et Kaal-Hoved, haver tynd grøn Skall uden om Træſkallen, der inden for ſidder Kiærnen rundt om ved Skallen, og midt i Kiærnen findes Vand, neſtendeel en Pæl, ſom er bleeg, ſmager dog yndig, men om det er ſundt, twiſler jeg her ig paa. Popelmoſerne ere meeſt af ſamme Storelſe, haver en tynd Skall, der baade ſeer ud, og lugter ſom en Citron, er rødagtig indvendig, og ſmager ſom Æble af Sina.

Javanerne ere blinde Hedninger, ſom tilbede Himmelen og Jordens ſkabte Ting. De ere meget bange for ladt Gævær, hvorføre det er ikke heller at undre, at Hollænderne ſand tvinge dem ſom de ville.

Fra Strat Sunda kom vi ind i Strat Banka, hvilket er et Sund, som løber mellem Sumatra og Banka, hvor vi hver Nat maatte ankre, saa længe vi samme Sund passerede, for medejst de farlige Grunde, som der fandtes. Ved Ankomsten foresandt vi tvende Holland- ske Skibe, som laa der, for at assistere Kongen af Banka imod Kongen af Palimbanka, hvilke førte Krig mod hinanden om Succession paa Banka. Kongen af Palimbanka var en ægte Søn af den forrige Konge, som havde været paa Banka, og vilde derfor ikke erkende den til Banka da regierende for retmæssig Konge eller Arving, fordi hand var en Bastard af den forrige Ufdøde, og denne sidste, fordi hand endnu i Faderens levende Læve havde regieret, og af hannem dertil var bleven indsat, formeente, i Anledning af slig Betragtning ikke at have nødig at renunciere.

Natten for den 12 Julii passerede vi anden gang Equinoctialen.

Den 25 fik vi de Enlænder at see, som ligger for ved det faste Land af China, men formeddelt et stærkt Bye-Byr, som paakom og betog os Sigten af Landet, kom vi ikke ind den Dag, men maatte imod Aften vende fra Landet. Efter Solens Nedgang fik vi fire Seylere at see hen i Vester, hvilke ligeledes maatte vende fra Landet Natten over; Kløffen 10

om Aftenen var een af dem os paa Siden, og spurdte, hvor hen vi agtede os, og hvorfra vi vare; Dette var et Skib fra Amsterdam, Korkhorn kaldet, som agtede sig til Canton med de andre.

Den 26. (Guld Fee ævig Qvæ) traf vi lykkelig og vel ind i Cabberittsbahen, som den kaldes, ved Maccao, hvor vi forefandt 4 Engelske og 3 Hollandiske Skibe. Havde vi skient nu imod Sidstningen af vores Rejse ofte beklaget os, at vi ikke saa hastig kunde naae Maccao og China, som de andre, saa fik vi dog ved vor Ankomst Aarsag til at prise den uendelige og alvidende Guds Forsyn, som til den Tid havde holdet os tilbage, thi nogle Dage tilforn havde der været trende store Oceaner, udi hvilke et Engelsk Skib var kommen til stor Skade, men efter vor Ankomst, var der idelig got Vær;

Samme Dag foere vore tre Suppercarger ind til Byen, og anmeldede sig hos den Portugisiske Gouverneur Manuel de Sosa, som strax lod sit Raad forsamle, for at overlegge alting til vores Befordring, og ønskede intet meere, end kunde være Hans Majestæt Kongen af Danmark til Tieneste.

Byen Maccao, saavel som Fæstningen, hører Portugieserne til, dog hør baade Portugieser og Chineserne iblant hinanden; Der er

Ebbe og Floed, saa at naar Vandet gaar ind, er det salt, og naar det gaar ud, brak. Mand fandt ellers til Maccao faae liige det samme, som til Canton, endskjønt det falder noget dyrrere, saasom disse fører det fra hine.

Den 27 Julii foere vore Supercarger med et Chinesisk Fahrten op til Canton, for at faae Audience hos den der værende Boye, og gjøre Ansøgning, om at komme op med Skibet til Canton for at handle.

Den 1. Augusti erholdte vi et Permissions-Brev, til Canton med Skibet at maatte pfare.

Natten for den 2 Aug. lættede tvende Franske Sibe deres Anker og sejlede der op.

Den 2 Augusti imod Middag lættede vi ligeledes vores Anker og sejlede ind ad Revieren, hvorhos man merkede, at man fra Maccao til Canton maae have Loos fra Chineserne.

Den 3 Aug. var en Chinesisk Oppos Be-tiente, (hvilket er saa meget som en Visiteur i Danmark) om Borde hos os, som antegnede Skibets Ammunition, Mandskab og Føring.

Den 4 Aug. bleve vi søgte af Mandari-nen fra Boccatiger (Mandarin er en Kæmserlige Chinesisk Officeer) hvilken ligeledes forberemtdte Sager antegnede, og var en ældgammel Mand, men var og derhos særdeeles
bele-

beleven og complaisant, denne begierede det
Evisglas hand havde druffet af, og en Bou-
teille Biin hvorfør han, som for en stor Pre-
sent, sin Taffsigelse aflagde. Samme Man-
darin tilordnede os tvende Oppos Betientere,
som ald den Tid Skibet skulle ligge i China,
maatte være ved Skibet, og antegne alt hvad
som gik enten til eller derfra, og at give Pas-
seer-Seddel paa alt det, som blev ført fra Ski-
bet til Canton, og igien at tage imod Pas-
seer-Seddelen af dem og det Gods, som blev
overbragt fra Canton til Skibet, og saadan
en Seddel kaldes Siav.

Samme Dag vasserede vi Boccatiger,
hvilket er et Sund, hvis Band løber med
stor Force imellem tvende Casteller.

Den 5 Aug. kom vi lykkelig og vel til Bam-
pou, som er en liden Stad med et høyt Taarn,
3 Meile fra Canton beliggende, hvor Skibe-
nes Lade Plads er, fordi slige store og dybt-
stikkende Skibe ikke for de der sig befindende
Grundes Skyld nærme op imod Canton kand
komme; Endskiont vi nu vare de sidste af den
Chinesiske Handels-Flode, som kom til Mac-
cao, saa vare vi dog de første der arriverede til
Bampou, da først nogle Dage derefter de an-
dre Skibe did op fra Maccao anlangede.

Guld være ævig æret, som hidindtil havde
ført os lykkeligen over Havet til saa got er

Land, hvortil Udrejsen altsaa blev fuldendet
den 5 Augusti 1731.

Den 7 Augusti var Oppos fra Canton om
Borde hos os, hvis Betienings Caracteer er
saa meget, som en General-Feldt-Indspecteur
i Danmark: Denne kom sejlende i en stoer
Mandarins Samvhan, (hvilket er et langt
Fahrtøi meest flad neden under, hvor oven
paa ere bygte Kammere og Stuer meget pro-
pre udstafferede, og med udstaaren og forgyldt
Arbejde;) Da hand kom nær imod Skibet
fremstillede sig først en Person iblandt hans
Folk, med et stort Messing-Bækken i Haanden,
(som hos Chineserne kaldes Gungung) hvor-
paa hand begyndte at pinke, for dermed at give
tilkiende og sige: See nu kommer hand;
Denne Oppos førte en Foræring med sig af
Faar, Sviin, og et par Kruffer med Mada-
rin-Viin, eller rettere at sige, en med Viin-
Most og den anden med Samsou, eller Chi-
nesisk Brændeviin; Hans Vrende var at
maale Skibet, for hvilken Maaling hannem en
stor Summa Penge bliver givet. Saa læn-
ge Skibene ligge ved Wampou, maa Supper-
caragterne med deres underhavende Assistent-
ter og Under-Assistent-ter opholder sig i Canton og
drive Handel. Ved deres Ankomst, naar de
først have erlanget Permission af Woyen,
leje de en Gaard i Forstaden, som kaldes
Sacto-

Factoriet, hvilken er en vidtløftig og prægtig Gaard, som med den ene Ende vender ud til Byens Gader, og med den anden ud til Soen, hvor Chalouperne og Baadene med bedste Magelighed kand legge til de sammesteds ned i Soen Trappeviis steenlagde Broer. Udi dette Factorie findes mange Børelser, hvor enhver Officerer, saa vel ved Negotien, som ved Skibene kand have hver sit eget vel meubleret Appartement, som alting staar reede til Tieneste, naar nogen af dem farer op til Canton, for at see sig om, og tage Forfriskning. Denne Gaard er som alle andre Chinesiske Bygninger, aaben bygget, og meest paa Lysihuus-viis; alle Vinduer ere af Perlemoer; Og som ingen Chineser sover, uden at have Lys hos sig om Natten, saa bruges der over alt Illuminationer, som antændes, saasnart Mørket falder paa, og brænder heele Natten, saavel i Gaarden, som i Børelserne. Fra denne Gaard udskibes alt det indkøbte Gods, og den Dag Udskibningen skeer, kommer Oppos med sine Betientere, og antegner det udgaaende Gods til Told, hvilken betales efter Godsets Vægt, og derefter bliver sat et Tegn paa hver Casse med en Kvast, som er dyppet i rød Farve, som skal være Told Seglet, og saaledes passerer da Godset frit igiennem alle tre Toldstederne, som ere imellem Byen og Skibene.

Den

Den 14 Augusti var Bønen fra Canton til-
lige med 6 andre Boyer fra Provinkerne, som
vare komne for at besøge den af Canton nedre
ved Wampou, for at besee den Europæiske
Handels-Flode, som i alt bestod af 17 Skibe,
nemlig, 8 Engelske, 2 Franske, 3 Hollandiske,
et Dansk, et Spansk, et Maurisk, og et fra
Batavia. Bønen selv ankom med stor Pragt
og et vidtløst Følgeskab, da iblant hørtes et
stort Raab af Chineserne hvor hand kom
frem, som vel skulde være, som et Vivat; Hand
førte altid en heel hob Bødel Knægte med sig,
som er altid Mandarinernes Udfærd, hvor de
komme frem. Dette kommer mig fore, lige
som Lictores til Rom, der i gamle Dage vare
Virgas for Consules, og haver saadan en Bø-
del-Knægt en Crabast i sin Haand, og kand
paa sin Kædedragt kiendes fra andre Folk.
De Europæiske Skibe flagede alle, saa vel
som vores, der havde de fleeste og smukkeste
Flagge, thi vi havde en heel Flagkiste fuld med
os. Ved Bøyens Ankomst løsenede alle Ski-
bene deres Stykker, somme 21, og somme 15
Canon-Skud; Hand gik om Bord paa Ski-
bene, ligesom de laae til, først paa et Engelsk,
dernæst paa et Hollandsk, for det tredie paa et
Fransk, og til sidst hos os. Før end hand kom
til Skibet, gik først en Chineser om Bord,
havde 6 med Guld broderede Skarlagens
Dek.

Deffener med sig, som bleve lagde over Sten-
lene, hvorpaa de skulde sidde, derefter kom en
anden med Præsent af kostbare Silke-Tøj,
som blev Capitainen foræret, da hand selv
var ankommen. Det er ellers en Mode i
China, besynderlig iblant store Folk, at naa-
de besøge hinanden, som-gierne skeer paa disse
Tider om Aaret, blive de aflagde med store
Foræringer; Den Kommende har da for
Mundheld at sige: Hvad giver du mig,
for jeg kommer til dig? Bærten svarer
derpaa: Hvad fører du med dig, siden
du kommer til mig? Da endelig nu
Bøyn kom, blev det ingen tilladt at sætte sig
ned, enten af vores eller hans Folk, ikke en-
gang de med værende Mandariner, uden vor
Capitain og Suppercargerne, og maatte de
ordinaire Folk iblant Chineserne, som enten
vilde tale med ham, eller præsentere ham no-
get, falde paa det eene Kne. Hos os orholdt
hand sig ikke længe, men gik tilbage igien til
Canton.

Følger nu at tale noget om Lan-
dets Bestaaffenhed.

China deeles formedelit i Floden Grosa udi
den Sydlige og Nordlige Deel, og haver 15
Provinser. Samme Floed, efterdi den gaar
med stor Force, har den og ofte brudt ud, og
anrettet stor Skade i Landet, bortskyller heele
By-

Byer, til hvilken Ende og et a varte Cammer til Peking er oprettet, der skal have Indseende med, at den med Diger og Demninger vel bliver forsynet.

China er et Canaans Land, hvilket endskjønt det vrimler med Folk, ernærer dog en alleene sine egne Indbyggere riigelig, men haver ogsaa nok, til at meddee Fremmede, baade Guld, kostbare Sager, saa vel i Naturen, som giort med Hænder, rare Steene, kostelige Metaller, og mange andre Ting, som en alleene tjener til Legemets Føde og Fornøjelse, men end til Sundhed og Helbred.

Heele Landet igiennem løber ferske Revier, og hvor Naturen ikke selv har dannet den, ere de graved, for des bedre at befordre Farten til Vands igiennem Landet, undtagen paa 4 Miile nær Peking, hvor alting maa føres over Land. Disse Revierer ere meget bequemme for Handelen, efter som Chineserne kand løbe med deres Sampaner og Junkers (en Junkers er et af de største Fartøyer de have, som i Danmark de store Jagter, dog langt anderledes bygte, nemlig høi baade for og bag til, ja der findes de iblant dem, som og have fire Master) Sampaner ere baade smaa og store, meest flade neden under, med Dækkelse oven paa, gjorde af Bambous Stofke, med disse Fartøyer, besynderlig Sampaner

panerne, fand de fare fra den eene Plads til den anden, hvortil meget hjælper den sig der b findende Ebbe og Flod, hvorved de passer Tiden saa'ledes, at naar Vandet voxer, gaaer de op, og naar det falder, gaaer de ned, og saadan en Sampan tegieres med en Brik-Vare, hvorved de og have Farten. Vandet gaaer ofte høyt, at det overskyller de flatte Marker, hvilket hjælper meget til Fruktbarheden, thi Riisen, som er den meeste Sæd Chineserne aple, og bruge til Brød, behøver meget Vand. Endeel Skribentere have og vel talet meget om de svemmende Øer udi China, men jeg fand ikke erindre, at have seet nogen saadan Een, som har haft Vignelse derefter.

Clima er der passabel, undtagen i de Maaneder August og Septembr. da formedels den paa de Tider faldende stærke Heede, mange iblant Eurovæerne ved Døden henfalder.

Landets Grøde, som det giver af sig, bestaar, hvad Hauge Frugter er angaaende, meest af Orangerier, hvoriblant fornemmeligst befindes det bekiendte Æble af Sina, som falder i Overflødighed og meget store: Af grønne Urter faar man fast det samme som i Europa, af Korn. Sæd høves der alleene Hveede, hvilken Chineserne ikke bruge til deres egen Nytte, men bage det deyligste Brød deraf til Eu-

rovæerne; Thi Riis er Chinesernes eget
Brød.

Alf levende Creaturer fand mand finde de
samme der, som i Europa, undtagen at Skab-
ningen er noget foranderlig. Beuflerne ere
graae, med Hornene liggende langs ad Ryg-
gen. Deres Siæseer ud, som Svanerne hos
os. Deres Svøm ere sven-ryggede, stær-
Buggen langs med Jorden, ere spættede, og
have ingen Børster. Deres Lam og Faar ha-
ve Kumper af lutter Fit, rund som et Kaa-
hoved, eller en opblæst Punga, dog ere de ikke
nær saa store, som de gamle Historie-
Skrive-
re dem have afbildet. Lam og Faar ere dyre
i China, et Lam koster 5 a 6 Teyl, (en Teyl
er saa meget, som 10 Mark i Danske Penge.)

Chineserne er det forbudde, at spise Dre-
Kiød, thi Kæiseren siger, de skal bruge saadant
Dværg til Algerdyrking, men Europæerne
er det tilladt, saa længe de sig der opholder.

Chineserne spise ellers Hunde, Ratte og
Rotter, thi Hunde-Kiød, siage de, fioler i Hee-
den om Sommeren, for Resten er Svine-Kiød
den daglige Føde hos Chineserne.

Viin-Bert finder man der ikke i den End-
lige Deel, undtagen udi nogle saa Mandari-
ners Hauger, hvor vel findes Viindrue, af
hvilke de presse Mosten, men vide ikke paa den
rette Maade med den at handle.

Chi

Chinesernes stærkeste Drik Samson kaldet,
tillaves af Riis og Palme-Saft.

Al Fugle- og Vildt findes der Krams: Fugle af
Mangfoldighed for got Kiøb, og Aaer-Høns
er fast en daglig Svise. De Chinesiske Fiske,
Sinker ere meget nydelige, og overgaae snart
baade de Franske og Vestphalske i Smagen,
men de ere temmelig dyre; thi Pundet af hver
Skinke koster en Maas, det er en Mark
Danske.

Al vilde Dyr sees ikke mange, thi de opholde
sig udi de langt bortliggende Skove og Fjelder,
og forhindre Chineserne dem fra at komme ind
til deres Byer og Plantager ved at brænde
Baal. Jld hist og her paa Biergene.

Iblant Fiske-Bahre, saae jeg udi China en
stor Maritet, nemlig nogle smaae Fiske i et
stort Crystal-Glas i Vand, hvilke, saa længe
de gaae i Vandet, skinne som det klareste Guld,
og falder et af deres Skæl af synes, stedet der-
under at være Purpur-Rød. Men tager man
dem op af Vandet, ere de ligesom andre Fiske,
disse kunde leve i saadant et Glas, saalænge det
skal være, naar man ikkun hver Dag vil passe
flittig paa, at give dem frisk Vand og lidet
Grent.

De fornemteste og meest bekiendte Byer i
China, ere (1) Peking, den Kaysertlige Resi-
sidenz, til hvilken er ingen Seyladz paa 4

C

Meile

Miile nær. 2) Nanking, hvor det kostbare Porcelains Faarn, og det berømmelige Astro-
nomiske Observatorium findes. Der fra
kommer ogsaa det bedste Porcelain, samt baade
forarbejdet og raat Silke, som er meget be-
dre, end det, som i Canton forarbejdes.
3) Canton, en stor Handel-Stad, hvor vi os
opholte. 4) Amoy, hvor Europæerne til-
forn have handlet, hvorfra og mange Kiebs-
mænd kommer, saa længe Europæerne staa til
Canton opholde, og have de gamle ikke uden
Alarssaa lignet China ved en stor Stad, og den
store Muur ved hendes Befæstning; thi Stæ-
der og Byer ere fast utallige i China, og ligge
tæt paa hinanden.

CANTON

er en stor og vidtløftig Stad i sit Begreb, be-
staaende af 3 Byer, som formeere den eene
Stad, nemlig Forstaden, den nye, og den
gamle Stad. I Forstaden har Europæerne
deres Factorie, og ere den nye og gamle Stad
ved deris Muur separerede fra Forstaden. In-
den for Muuren maa ingen Europæer lade sig
see, undtagen Capitainerne og Supercargers-
ne fra Skibene, og det endda ikke uden Permif-
sion, en heller oftere, end naar de have noget
hos Boyen at forrette, eller og naar de blive
til Giestebud indbudne, da gierne efter Maal-
tid en Comoedie vorder ageret. Tilforn har
det

det været Europæerne tilladt, at gaae inden
for Muurene, hvor de vilde, men denne Fri-
hed blev dennem formedelst endeel af deres
uforskammede Næsviished betaget.

I Canton findes meget snevre Gader, med
firkantede udhugne Steene lagde, saa at naar
tvende Personer gaae jevnslides hos hinanden
paa Gaden, maae den Tredie, som gaaer bag
efter, og skal endelig forbie de foranaaende,
løbe en af dem paa Armen, da Chineserne ved
saadan Hændelse ikke heller bruge alt for stor
Complisance, med mindre de kiende de foran-
gaaende.

Undtagen Tvergaderne ere de andre ved
hver Ende med Stakit-Porte forsynede, hvil-
ke gierne blive lukte om Aftenen, saasnart mør-
ket falder paa, da af den gemeene Mand en-
hver, som findes paa Gaden efter Klokken ni,
bliver optagen.

Gaderne holdes der over alt meget reene,
saa at det ikke engang bliver nogen tilladt,
(med ære at tale) sit Band at afflaae, men
dertil ere visse Steder forordnede, hvorfra det
har sit Udløb i Revieren.

Udi Forstaden findes en stor deel Kramboder
og Handverks-Boutiquer, hvis Cyere arbej-
de saavel for Chineserne, som Europæerne,
og i Revieren uden for Staden findes 2de
Søe-Casteller midt i Bandet liggende.

Om Religionen.

China, naar jeg undtaager den gandske liden Hob af Christne som der findes) er i almindelighed Atheistisk, dog findes der adskillige Secter af Philosophis, ligesom fordom udi Grækenland, Platonici, Stoici, Aristotelici &c. (1) Philosophi i almindelighed, hvilke efter deres naturlige verdslige Wiisdom statuere et guddommeligt Væsen, Principium bonum &c. Malum, Siælens Uldødelighed, &c. Dette bekiende fast alle vlerede Folk i China, og maad ingen antages til noget vigtigt Embede at betræde, med mindre hand har studeret den Chinesiske Philosophie.

(2) Bonzii (NB. Bonzii udi China, ere de samme, som Brammanes hos Indianerne, nemlig Afguds-Præster) disse ere mesten dumme og u-lærde Folk; thi naar en velbemidlet Mand udi China har mange fattige Slegt og Venner, opbygger hand en Pagode, og lægger saa stor en Capital dertil, at saa mange Bonzii deraf kand subsistere, som hand af disse sine Slegt og Venner dertil ordinerer, disse tiene for Afguden, som hos Chineserne kaldes Joff; disse Joffer skal i deres levende Live have været enten store Politici, og skrevet mange Ting til Folkets og Landets Nytte, saasom Confusius, eller og været Author til en eller anden Videnkab eller Kunst, eller og gjort store og underlige Bedrifter.

drifter, og ere efter deres Død blevne gjorde til Helgene, eller Joffer, og dyrkes med Gudsdommelig Ære. Disse Bonzii eller Afsands Præster leve stedse i Pagoderne, og der Morgen og Aften med Piber, Trommer og Sang opvarte for Jofferne, de spiise intet, som enten har havt Liv, eller kunde faae Liv, som for Exempel Eg, hvilke de ikke engang spiise, fordi der fandt blive Kyllinger af. Deres Klæde dragt er lange graae Kiorteler med viide Ærmer, og raget Hoved, ic. De kunde vel ikke nægte et Guddommeligt Bæsen, men meene dog derhos, at Guld har en legemlig Gestalt, og bekymrer sig ikke om Mennesken, Siælens Uddødelighed troe de og, hvilket fandt sees af et og andet Skildre verk, hvor de forestille een at blive stødt i en Morter, en anden at sidde med et glad og forneyet Ansigt, og derved vilde præfigurere Belønning for Dyd, og Straf for Udyd efter Døden.

(3) Findes og Pythagorici udi China, hvilke holde for, at deres Forfædres Siæle ere i et eller andet Dyr indfarne, og derfor ingenlunde tilstæde, at Livet af saadant et Dyr bliver taget.

Denne Afsunds Tieneste gaar over alt i China, ja enhver Mand haver saadan en Joff udi sit Huus, som er hans Patron, for hvilken hand og holder et Kogelse-Kar, og tænder

hver Aften Lys, som brænde heele Natten igiennem. Desforuden har enhver paa sin Port eller Dør ud til Gaden et Billede staaende, hvilket de foregive at representere en mægtig General, der i sin Livs Tid, har giort store og forunderlige Bedrifter, som den anden Samson, og denne ære og ansee de som deres Huuses Bægtere og Bestkærmere. Ligeledes bliver og hver Aften tvende Kogelse-Pinde antændt, som sættes uden for Døren.

Det Hedenste Afguderie forsvares stærkt udi China, og straffes den paa Livet, som sig derimod vil sætte, eller laste deres Ceremonier, hvormed det første og fornemste Cammer til Peking haver indseende.

(4) Seer mand og i China Hellige Jomfruer, hvilke, for at bevare perpetuam virginitatem, leve udi Clostere under en Priorinde, ligesom Nonnerne i Pavedømmet.

Endelig (5) ere der og Christne, skjønt deres Hob er den mindste. Missionarii have bragt det saa vidt, at de hist og her have opbygget Kirker og Clostere; thi udi Forstaden findes 2de Kirker og 2de Collegia, og i den gamle Stad et Jesuiter-Collegium. Clericiet er ikke saa dumt, som det paa Canarien, men have mange brave lærde Mænd imellem sig. Missionarii og Præsterne ved Kirkerne dependere af Biskopen til Siam paa Custen Malacca. En-
hver

hver Chinese er det tilladt uden mindste Forfølgelse at omvende sig til den Christelige Religion naar hand vil, men at det ikke skeer med saa stor Fremgang, som de Catholske Geistlige ønske, forvolder ofte det ugudelige Levnet, de Christne selv føre, hvorover Hedningene forarge sig. Vel findes der en stor Deel Christne blant Chineseerne, men de fleste kaldes Riis-Christne, som har været fattige Folk, der i Haab at finde Ophold af de Christne, antage Religionen, ellers skal bedre oppe i Landet gøres store Progresser, saa at Geistligheden haaber, at inden 50 Aars Forløb skal næsten heele China blive Catholsk. Missionarii og Præsterne ved Kirkerne i Conton ere Franske og Spanske, dog fleest Franske, og ere Jesuiterne hos Kyseren meget vel antagne, saasom hand selv er en stor Elskere af Mathesi.

Om Regieringen.

Den nu udi China regierende Kysers har sin Oprindelse af den Østlige Tartariske Stamme, der for nogle 80 Aar siden conqvererede China i et da foresaldende stort Oprør, udi hvilket Rebellerne gjorde saa store Progresser at de end og bestormede deres Kyserss Pallad, som af Fortvivfelse myrdte sin eneste Datter, og hængde sig selv i et Træ i sin Hauge. I denne Allarm bleve de Østlige Tartarer indkaldede til Hielp, og efter at Riget var sat

i Noelighed igien, vare der de, som udraabte den Tartariske Anfører til Kæyser, hvilket da mange andre vilde begre sig ved at samtykke, gik hand med sin Armee for Staden Peeking og belejrede den, under hvilken Belejring hand og døde, da strax efter hans efterladte Søn, som endda ikkun var et svædt Barn, blev udraabt som Kæyser i hans Sted, hvorved det og forblev, siden hand havde den Chinesiske Militie paa sin Side.

Regjeringen i China staaer paa saa god en Foed, som den nogensteds fand findes, og be-
roer fornemmeligst paa de 7 Kæyserlige Kam-
mere til Peeking, til hvilke hver Provinces
Bov maae referere sine Sager efter deres
Beskaffenhed til det Cammer under hvilket de
fortere. Samme diecidere da i Sagerne, og
derfra gaae de til Kæyserens Approbation og
Underskrivelse, hvilken igien remiterer dem til
Cammerne, da de sende Resolutionen til hver
Provinces Bov, som da saame har at erequere.

Ligesom det forðum hos Egypterne var
brugeligt, at de kaldede deres Høieste Dyrig-
hed Pharaones, og Europæerne Deres
Monarcher, Kæyser og Konger, saa er den for-
nemmeste Titul, hvormed den Chinesiske Re-
gientere kaldes: Thin Ou: 3: Himmelens
Søn: ellers er hans eget rette Navn Junqvi.
I forrige Tider haver og det Chinesiske Rige

haft de Asiatiske Eylande under sit Bælde, men Chinejerne forlode Tiid efter anden disse Plæzer, fordi de vel saae, at det vilde falde dem for vanskeligt, disse langt bortliggende Lande at maintainere, og deres Eget desforuden var rigt nok til, dennem at kunde ernære.

Den Chinesiske Kysers Insigne er en Drage med otte Kløer, hvilket hans Mandarin ogsaa kand bruge, dog ikkun med syv Kløer. Hans Indkomster overgaaer vidt den Tyrkiske Sultans, og den Indianiske Mogol deres Revenuer; Thi foruden den store Sold og Skat hver Aar til ham bliver erlagt, flæbes en u-troelig Mængde af Foræringer fra det heele Land til Peking.

Befinder Kyseren nogle af Mandarinerne paa en uretmæssig maade at berige sig, saa at Klagemaal over hannem indløber, lader Kyseren samme Mandarin vide, at hand vil komme at besøge hannem, hvilket heder saa meget, som Sat Sapienti: thi den beskyldte Mandarin er da forbunden til, strax at lade et nyt og prægtig Pallais fra Grunden opbygge, hvor paa Kyseren, naar det er særdig, med sin gandske Familie og heele Hof, Staaet sig indlogerer, og paa den anklagede Mandarins Bekostning holder saa længe der Hof indtil hand er bleven en arm og fattig Mand.

Ingen Chineseer tør vove at rejse ud af Landet,

det,

det, thi Kønseren anseer alle sine Undersaatter
re som Slaver, dog tillader hand dem at fare
paa Batavia og Japan; Fra Batavia hente
de deres Specerier, Urach, og andre Sager
og fra Japan Porcelain, Sona, med videre.

Med Tolden holdes der stærkt og skarp Ind-
seende, thi imellem Skibene og Canton ere 3
Toldstæder, hvilke mand alle maa besøge, og
paa hvert Sted lade sig visiterere, naar mand
gaaer fra Skibet, er den sig opholdende Bissa-
teur strax færdig at eftersee Godsset, og giver
Siap eller Passeer: Seddel derpaa, som ved
alle Told-Stæderne skal underskrives, da det
sidste tager Siappen til sig, og tør de vel være
saa uforfæmmede, at de inden for Klæderne
og i Barmen vil visiterere et Menneſke. Her
gaaer Told en alleene af alt det indgaaende,
men end og af det udgaaende Gods, dog gaaer
der ingen Told af Penge, som paa Canarien,
hvor man maa give 5 pro Cento af hver Stuck
von Achten eller Piaster, som indføres, men
ellers maa alle de Penge, som føres til Can-
ton fra Skibene ndi Oppos Nærværelse tæl-
les, i hvad henseende det ſkeer, veed jeg ikke.

Om Militien.

Milicien deeles i 3de Corps, det første kaldes
det Monguliske, som ere Tartare, og bestaaer
af 9 Sahner. Det andet det Kiangſke, saa
fal-

faldet af Underdanighed, fordi de vare de første
iblant den Chineske Magt der submitterede sig
og antog den Tartariske Familie, og hialp den
paa Thronen, dette Corps er som Kiernen af
Kæjserens Armeé, og nyder stor Sold, og alle
de Børn som avles og fødes i dette Corps, for-
blive derved fra Slegt til anden. Det tredie
Corps ere de øvrige Regimenter, som bestaaer
af idel Chineser, saavel Borgere, som Bøn-
der, hvem der vil tage Tienest derunder, og ere
der ligesom Land-Folket i Danmark.

Der holdes og vel en Magt til Søes, men
dog ikke af ret stor Vigtighed, thi Floden be-
staar ikkun af endeel lange og store Baade, af
hvilke enhver fører 20 Arer, og 5 a 8 lange
Falconetter, hvilke ikke ere større i deres Mun-
ding, end en stor Musqvets-Pibe. Hver Baad
er bemandet med 21 Mand, blant hvilke en er
den fornemste, og denne bruger Pile og Bue,
de andre Spyd, Skjolde og Sabler.

Ellers ere og Musqvetter brugelige hos Chi-
neserne iblandt Soldatesken, men paa den
Maade, at de tillige med føre en Stok hos sig
med en Kløft paa den øverste Ende, hvilken de
plante ned i Jorden for dem, og legge Flinten
derudi, naar de den vil afskyde.

Over heele Landet findes og høye opbygde
Taarne, hvilke tiene til det samme Brug, som
visse ordinerede Bierge i Schweitzerland, hvor
af

fra gives Tegn ved et Baal eller Bavn, naar noget Farligt paaformer; paa disse Chinesiske Taarners overside Spitz hænger man store Water, hvortil Jern Lenker ere reede, som altid der hænge, og kand ved saadan Anordning i en Tiid af 24 Timer over heele Landet ald paakommende Fare vorde kundgiort, hvilke Taarne ellers ogsaa bruges til Arrest-Huuse.

Desforuden finder man ved hver Castel og Fald-Huus eller andre ved Søen beliggende Pladzer Miiner af Steen og Kalk opbyggede, hvilke naar noget fiendtlig Anfald erfares, blive strax sprengede, og Landet derved til Modværn advaret.

Om det Chinesiske Folks Naturell og Sæder.

Chineserne er et vel poleret og artigt Folk, saavet imellem sig selv som iblant Fremmede.

Af Naturen ere de meget hengivne til Løstagtighed, saa at og Sodomiterie gaaer meget hos dem i Svang.

Bugs, Fylde og Kræsenhed ere de meget inclinerede til, og er det en Siengse Syge iblant de Store, dog have de et kostbar Remedium derimod; Thi naar nogen sig med Mad og Drikke saaledes haver overuilet, at hans Mave befinder sig besværet, drikker hand strax et par Kopper af den tærende Thee ovenpaa, som
for

fordøye den til sig tagne Overflødighed af
Mad og Drikke.

Endeel af dem gjør sig vel gandske ingen
Betænkning over at bedrage en Christen, men
svært imod gjøre sig en Vre deraf, ikke desmin-
dre findes dog iblant dem ærlige Gemytter som
holde det for ubilligt, og ikke gjør det.

Alf Naturen ere de frygtagtige, og have
snart ingen Courage; thi den gemeene Mand
skielver og bærer for en Soldat, som for en
Løve, hvoraf man kand slutte, at de maa ikkun
være flette Krigs-Folk.

I deres Gaver ere de vel Genereux, men
dog give de ikke gierne meget bort, uden paa
saadanne Stæder, hvor de vide, der kand væ-
re noget igien at hente.

Det var at ønske, at Chineserne vare saa be-
gierlige efter Glds Kundskab og den ævige
Salighed, som de ere gierige efter det Europæi-
ske Sølv og Penge; thi man maa forundre sig
paa, hvorledes en gemeen Europæer bliver op-
vartet af Chineserne, naar de veed hand har
Penge med sig, og om Morgenens indfinde sig
en stor Hob Opvartere af Chinesiske Kiøb-
mænd, som komme for at overtale dem til at
handle med sig, deres Hilsen og Takkemaade
bestaaer udi disse 2 Stavelser, King, King.

Chineserne ere et stolt og indbildisk Folk,
saa at de ogsaa ofte spørger, naar man seer no-

get

Det smukt hos dennem, om Europæerne ogsaa
haver saadant og vide sligt at forarbejde. De
meene sig og deres Forfædre at være Victores
til de største og fleeste Videnskaber i Verden,
og at de længere have været bekiendte hos dem
end i Europa. Dog bære de megen Estime for
de Europæiske, thi de forneeme nok, at de fandt
lære for dem, men andre Asiatiske Folk ere i de-
res Øyne ikkun at ansee som dumme Fæ.

Deres Sprog er ikke meget bekiendt af Eu-
ropæerne, hvorfors de fleste maa tale Por-
tugisisk med dennem, dog findes og Gendeel i
blant dem som fandt tale baade got Engelsk,
Fransk og Hollandsk.

Det Chinesiske Sprog er meget fattig paa
Ord; thi et Ord fandt vel have 5 Bemærkelser,
som alleneeste skilles fra hinanden ved en accent
af hvilke de udi China have fem, de bruge ikkun
faa Consonanter, og kunde ikke, som Polak-
kerne og Russerne mange udtale, ex gr. R.
fandt de ikke vel sige, men sige i den sted L. saa
at naar de skal nævne Grandi Mandarini, sige
de Galandi Mandalini.

Deres Skrive-Art bestaar udi Characterer; thi
de have ingen Alphabet som andre Nationer
men hver Character betyder et heelt Ord, i det
mindste en Stavelse. De ere meget flygtig i
deres Skrifter, og betiener sig meget af Alle-
goriske Talemaader, e. g. naar de vil betegne
Chri-

Christum paa Korset, da gibe de det tilkiende med tvende Caracteerer, som paa deres Maal lyder: Ku Sean, og bemerker saa meget, som Imago Dolorum; der meenes, at Chineserne skulde have 60000 Caracteres, hvilke tilforn have bestaaet af Dyr's, Fuales, Fiskes og Planeters Figurer, men nu ikke saa, de skrive ellers ned ad, og ikke til Siderne, som andre Nationer.

De Philosophiske Caracteres ere de fornemste, en Mand, som ikke vil studere, kand behielpes sig med 1000 Caractere, men den som vil være en Philosophus og lærd Mand, maa vide utallige flere; thi ald den Chinesiske Videnskab bestaaer udi lutter Caracteerer, saa at vel 10 a 20 Aar kand forløbe, førend en Person kand blive fuldkommen derudi.

Kiøbmændene have i deres Handel deres egne Caracteerer for sig, som de alleene iblant sig selv forstaae, og ingen anden.

Deres Chiffre ere og Caracteerer, og bruge Chineserne ellers Decimal Regning.

Den nu bruaelige Klædedragt iblant Chineserne er paa Tartarisk Mode, hvilken Habit, saasom en Deel deraf er ført hjem til Kiøbenhavn, ea holder for u-nødvendig at beskrive. Den gl. Chinesiske Habit bestod udi forrige Tider udi side Kioler, med vide Ermer, en høj Hat med tvende Binger, som gaar ind fra hver

Hver Side, tilforn brugte de langt Haar, men nu
let roger Hovet, undtagen en liden tot Haar,
som sidder øverst oppe paa Tjffen, hvorken de
altid lader vore, saa lang, som den fand, og
deraf flette de en Pidsk; den gl. Chinesiske Ha-
bitfaaer man ikke at see uden paa Comœdier-
ne, og har utallige Familier maat sætte Livet
til, fordi de ikke har villet lade Haaret rage af
sig efter denne sidste Conqvette.

Den brugeligste Couleur paa Klædedragten
i China er Sort eller Mørkeblaat, den guule
Farve er Kæiserlig, og maa derfor ikke bruges
af andre end den Kæiserlige Familie, ikke en-
gang et guult stykke Silketøj maa føres ud af
Landet, dog skeer det alligevel saa underhaan-
den.

Bed deres Maaltider bruge Chineserne i
stæden for Skeer, Knive og Gaffel, 2de Tjffen-
beens eller Ebenholz Pinde, hvormed de for-
rette det selvsamme, som vi andre med det første.
Dog begynder fornemme Folk nu omsiunder
at tage Skeer op efter den Europæiske Maade

Det er en Nation som er meget paastaende
paa deres Meening, thi hvad de vil, det vil de,
og vil ikke med det gade lade sig noget af disoPu-
tere. Dog maa man til deres Betsmelse be-
fiende, at de ere et arbejdsom Folk, og kunstige
i deres Invention, hvilket fand sees af de fast
forunderlige og inart utroelige Ting de have
paa

fundet og opført, saasom (1) det forundrings-
værdige Porcellains: Taarn ved Nanquing,
(2) deres underlige Broer over store Søer,
(3) Minerede Beye igiennem de største Bier-
ge, (4) aravede Revierer heele Lande er igien-
nem, undtagen 4 Miile nær Peking, som ere
meget beqvemme for Handelen, (5) hængen-
de Broer udi Luften fra et Bierg til et andet.

Der er en Lov udi China, at der ingen Daa-
drivere maa findes, fand en Person ikke arbej-
de med Hænderne, skal hand med Fødderne,
fand hand ikke med Fødderne, skal hand med
Hovedet.

Det er en vittig Nation, som gjør strax det
efter in Copia, hvad Europæerne viiser dem
in Originali. Og det er en Raritet, at de fand
poufere et Menniskes Gestalt i Porcellain saa
naturlig, som det her fand skildres af den beste
Miniatureur.

Chineserne er en meget reenførdig og pro-
pre Nation, saavel inden som uden for deres
Huuse. Det agtes for en stor Skønhed i
China, at have smaa Dyne, lange Negle, som
Orne-Kløer, jo længere, jo smukkere, hvilke dog
altid holdes reene og klare, og naar nogen by-
der en Chineser en Priis Snuf. Tobak, tager
hand det med sin lange Negl.

Små Fodder hos Fruentimmeret holdes
for en extraordinaire Skønhed, hvilken de
D. pag.

paa denne Maade befordre: Et Barn paa
fem Aar maa gaae med Jern Skoe, indtil hun
bliver Mandvoren, ved denne Evang forgaar
ald Borten, saa de til sidst blive saa got som
vansore; og ere saadanne smaa fødte Fru-
entimmer meget svage til Goeds; Dog have
ikke alle Chinesiske Fruentimmer saa smaae
Fødder; thi den gemeene Mand's Kone og
Døtre have dem ret smukke store og ferlige.

De fornemste Mand's Kone i China saae
man ikke at see, hvorfor? fordi de skal besidde
en særdeels smuk Stabning.

Der findes besynderlige Gader i Canton, som
kalder Fruentimmer-Gader, i hvilke idel Fru-
entimmer boe, og paa samme deres Huuse fin-
des ingen Binduer ud til Gaden. Den geme-
ne Mand's Kone kand mand dagligen faae at
bestue, thi de løbe alle vegne omkring paa Ga-
derne, og besynderligen de i Siampanerne;
Thi endeel af den gemeene Mand udi China
boe stedse ude paa Soen i forbenævnte Fahr-
tøye, og nære sig med at føre Gods baade til
og fra Skibene, saa vel for Europæer, som
Chineser. Deres Raaben efter en Europæer,
naar de see een, bestaar i disse Ord: Banqvej,
Qveilo, aqvia, &c. Bemerkelsen vil jeg, for ikke
at forarge høviske Ørene, fortie. Disse Folk
have ingen anden Boevæl, end disse deres
Fartøyer, udi hvilke deres Forsædre sig og ha-
ve

de opholdt, og de med deres Børn og Børne.
Børn samme Skif vedlige holde; Slige
Mænds Koner fandt mand alle Tider gierne
faae at see, men de have i Sandhed ikke smaa
Fodder.

Det Chinesiske Fruentimers nypperste Ho-
ved-Prydelse er, at Haaret er opvundet i en
Top, og med mange store Guld- og Sølv-Naa-
le bejat. Det er ellers en stoer Mode i Chi-
na, at Fruentimmeret røger Tobak.

Polygamien

Er meget brugelig udi China, saa at en
Mand, foruden sin ægte Hustrue, fandt tilkiøbe
sig saa mange Med-Hustruer, som hand selv
lyster, og formaar at ernære, og disse fandt hand
enten søge eller give Afstæed, naar hand bli-
ver kied af dem. Denne herlige Mode viide
og endeel af Europæerne, især den Engelske
Nation, at betiene sig af, saa længe de sig udi
China opholde.

Evende særdeles Banhæd, som af Poly-
gamien er forarsaget, har jeg selv seet. (1.)
Alt nyefødde Børn ofte kommer spemmende
udi Revieren, hvilke Børn, fordi de enten vare
vanskabte komne til Verden, eller og fordi For-
ældrene mueligt have været saa fattige, at de
ikke saa mange Børn, som Polygamien giver,
har kundet ernære, paa saadan Maade dræbes.
(2) Forstødte Concubiner, eller Enker, som

efter deres Forfyndelse eller Mands Dødsfald,
sig med Størlevnet maa ernære.

Om Egetestabs-Pagt, og de derved forefaldende Ceremonier.

Intet Egetestab udi China maa uden For-
ældres Billie og Minde sluttet eller indgaaes;
og er en Søn forpligtet til, at være fornøjet
med den Brud, hans Fader for ham vil ud-
vælge, og en Daatter med den Brudgom, hen-
des Forældre vil hende tilegne, og faaer Brud
og Brudgom hinanden ikke at see, før den Dag
Brilluppet skal see.

Det hænder sig ofte, at Børn paa den Maa-
de forloves, medens de endnu ligge i Moders
Liv, som for Exempel, to Mænd sidde tilsam-
men i et Bertskab og ere glade, den een siger
til anden, min kjære Ven! min Kone laver til
Barsel, din ligesaa, kom an! vi vil giøre Pagt
med hin anden, føder min Kone en Søn, og
din en Daatter, eller min en Daatter, og din en
Søn, da skulde disse Børn i Tiden ægte hin-
anden. Bliwer de eenige om dette Forslag,
maa strax en skriftlig Contract opsættes, hvil-
ken nøye skal efterleves, omendskiønt nogen af
Børnene enten skulde blive vanstakt fødte,
falde i yderste Armød, eller og geraade i Bø-
delens Hænder.

Naar en Mand vil gifte sin Søn, lader
band

hand først ved Slægt og Venner hemmelig
samme Huusets Tilstand, og Pigen's Naturel,
som hand forlanger til Sønne-Kone, udforske,
og staaer det ham saa an, lader han ved de sam-
me giøre Forslag om Giftermaalet; Bliver
det accepteret, komme Brudens og Brudgom-
mens Fader tilsammen, slutter Accordt, og be-
ramme Bryllups-Dagen. Naar den da frem-
skinner, bliver Brudgommen i en meget præg-
tig udstaffet aaben Porte-Chaise under et
stort Følgeskab henbaaret til Brudens Huus,
hvor hand hjælper hendes Fader fra sin Fader,
og forlanger den Contract at blive opfyldt,
som imellem dem er sluttet: Derpaa bliver
Bruden hannem overleveret, som med Graad
og Klage i en tilluft vrætig Porte-Chaise
bliver henbaaret efter Brudgommen til hans
Forældres Gaard. Saa snart hand er kom-
men ind i Gaarden, bliver Porten tilsluttet,
og maa da Bruden staa uden for, og banke saa
længe indtil det behager ham at oplukke; Saa
snart Porten er opladt, indfinder sig strax
tvende Karle, som tager fat paa Bruden, og
legge hende plat ned paa Jorden, hvorfra hun
ikke bliver opreyst, førend hun efterfølgende
Spørgmaal med Eed har bekræftet: (1) Om
hun vil være sin Mand horig og lydig? (2)
Om hun vil blive i sit Huus, og vasse baade
derpaa, og paa sine Børn? (3) Skye andre

Mandsfolkes Omaiengelse, ja ikke enaana tale med hendes Mands Broder? Hendes Venner maa hun vel besøge, men bliver henbaaret i en tilluft Porté-Chaise.

(Denne er alt saa den rette ægte Huftue i China, fra hvilken en Mand hverken fand eller maa sig stille.)

Naar hun saaledes har besvoret ombemeldte Spørsmåale, bliver hun opreyst, og af Brudgommens Moder imodtaget, som viiser hende ald Huusets Leyslighed, og siden drikke en Koppe Thee med hinanden, og derefter bliver Brud og Brudgom i et aparte Kammer indledte, hvor de sig vaa beste Maader med hinanden foreene, og ansees da hun som den rette Ægte-Huftue og Priorinde for alle de andre, regierer alting i Huuset, og haver Herredomme over hendes Mands Concubiner.

Nogle Poster i deres Philosophie, som differerer fra vores.

Jeg var engang i en Chinesisk Studenters Kammer, som logerede i Plantagerne uden for Canton, hvor jeg saae endeel Astronomiske Figurer, hvilke jeg ikke kunde begribe; thi de have ingen Overeensstemmelse med vore.

Chineserne statuere 5 Elementer, sc: Jord, Vand, Luft, Ild og Metal. Himmelen supponerede, at være rund, og Jorden firkantet; Exempel derpaa sees til Peking, hvor iblant

iblant andre findes tvende Pagoder, af hvilke den een Himmelen til Ære er indviet, udi hvilken og en Globus Cœlestis repræsenteris paa et Altare med 9 Trappe-Trin at gaae op ad; Den anden er Jorden til Ære opbyggt, hvor Jorden forestilles udi en Kvadrat paa et Altar udi en Kielder med 9 Trappe-Trin ned ad. Dog haaber man, at de efterdags skal vorde bedre informerede af Jesuiterne om slige Ting, helst siden Chineserne ere store Elskere af Mathesi.

Confusius holdes for een af de Fornemste blant deres Philosophos, og saasom dette Navn ikke er Chinesisk, præsumeris, samme ikke at have været en indfødt Chineser, men enten en forrenst Jøde eller Europæer. Manden har ellers skrevet meget raisonabel om Guddommen, og viist Folket hen til den sande Guds-Tjeneste, men efter hannem opstod en anden Philosophus, som tillagde GUD en legemlig Skikkelse, og at hand havde mange Under-Guder under sig, ligesom Kæseren Under-Konger; og ved denne Lærdom forførte hand Folket igien tilbage til Afguderie.

Der findes mange Secter udi China, ligesom fordom i Grækenland, nemlig, Aristotelici; Platonici, Stoici, &c. alt ster Philosophorum deres Parthie, hvis Meening de holde nu, ellers er Confusius i stor Ære hos dennem, og

har tilforn et eget Tempel for hannem været opbygget til Peking, hvilket nu er af Zorden ruineret.

De have en eagen Tractat udi China, som kaldes Jecking, hvilken er ligesom Talmud hos Jøderne sammensmiddet af gamle Philosophorum Traditioner, samme holdes i China udi lige saa stor Værdighed, som Bibelen hos os. Jeg havde engang kjøbt mig et Exemplar deraf, for at gjøre Chinesernes Superstitioner til intet, men som de indbildte sig, at denne Bog ikke fandt søres over Havet, og der er ellers stor Fartighed ved, at føre den ud for de mange Faldsteder skyld, hvor man skal lade sig vifitere, da om den hos nogen bliver fundet, og den des foruden er et meget dyrt Bænk, maatte jeg lade mit Forsæt fare.

Mand vil berette, at udi China skal endnu findes adskillige af Confusii Afkom, hvilke have store Indkomster og Ære-Titler af Kejseren.

Om Chinesernes Musique.

Deres Musique klinger meget vel udi deres egne Ørne, men behager ikke Europæerne synderlig vel; thi den accompagneris af tvende Gung Gungs eller to store Messing-Bækkener, hvorpaa de slaae med smaa Kieppe af 2de Schalmeyer, saaledes, som Bjerne-Drivere bruge dem hos os, to Basuner, hvorfra mand hører

hører ifkun en Tone, og andre Instrumenter med Streng, hvort af høres en 4 a 5 Forandringer, dette er den ordinaire Musiquen, som bruges paa Comoedier, og for Jofs, naar hand føres hist eller her, ellers have de og en anden slags Cencert, som bestaaer af et lidet Sang-Vort, en Ever-Fløite paa 4 a 5 Toner, et lidet Indianske Orgel af Rør, og en Tromme, denne Musiquen bruges gierne i Brandtider.

Paa en vis Tiid om Sommeren udi Sept. og Octobr. da Jofs til ære, enten for at afbede hannem en god Regn, eller og at takke derfor, da oprettes adskillige Illuminationer udi Gaderne, hvorved denne Musiquen bruges, da og tillige med allehaande gjorde Efterlignelser af Feste, Fugle, Dyr, af Præstene, Jofs til ære, bliver opbrændte; den hypperste Præst paa deres Maal kaldes Ho-Siang.

Om Comoedier.

Saa længe Europæerne sig udi Canton opholder, villes fast i hver Gade Comoedier under aaben Himmel. Det Smukkeste, som derved er at agte, er den prægtige Klæde-Dragt, og de mange Forandringer, som derved fand saaes at see, da den fornemste Dragt som bruges paa Comoedierne, er den gamle Chinesiske Habit, hvorom forhen er meldet. I den stæd Comoedier i Europa tales ud efter den sædvanlige Omgængelses Maade, saa

flunger Chineserne deres Aet ud, og fand
snarere ansees for Tragœdier. Enhver fand
faae spillet Comoedie i sit Huus, naar hand
lyster, og er det meget brugeligt iblant de Store,
at naar de tractere, indfinde sig altid Comoe-
dianterne efter Maaltid, og præsentere en
Bog, af hvilke Huus-Herren udvælger en Co-
moedie, hvilken hand vil have spillet; hvo som
paa de offentlige Gader vil ansee Skuespille-
ne, maa tage sine Pommer vel i agt. Under-
tiden opføres Comoedierne af gamle Folk, un-
dertiden og af Børn, hvilke ret vel vide at skif-
te sig efter de dennem tillagde Characterer.

Om Execution hos Chineserne.

Saa vidt mig er bekiendt, da er den (1)
Straf, som daglig bruges i China, een, som
kaldes Bambousis, og skeer paa den Maade:
De flækker en Bambous Stok, (er et Træ,
som voxer i China og paa andre Indianske
Pladser, ligesom Hylden hos os, og er huul
indvendig) denne Stok flække de, og dermed
præler de Personen, som skal straffes. Er det
en Betienter, som af Dyrigheden paa den
Maade skal straffes, maa hand legge sig ned
paa Knæ med Hovedet nedbøjet mod Jorden,
og faaer Slagene paa Bag-Castellet. Er det
en Tienere, som af sin Herre straffes, bliver
hans Hænder og Fødder sammenbundne, og
band rullet fra den eenne Side til den anden,
paa

paa det at han allevegne paa Kroppen fand faa
lige meget. (2) Er det og brugeligt at hals-
hugge, hvilket endog skeer ved dem, som enten
af Forsømmelse eller anden Hændelse fand
have negligeret Kysjerens Interesse, og skeer
paa denne Maade: Den højerste Mandarin
i Provinzen indfinder sig paa Executions-
Pladsen, hvor da gives Signal med 3 Canon-
Skud, og saa snart det tredje er afløst, skal
Syndernes Hovet springe fra Kroppen. (3)
Er det det og i Brug, at nedgrave levende Men-
nister, og flere er mig ikke bekiendt af de Chi-
nesiske Straffe-Executioner. De have ellers
en egen Maade at arrestere paa, saaledes:
Arrestanten give de et Bret om Halsen, sam-
mensat af tvende Planker, hvorfra gaaer en
Lenke ned om den højre Haand, paa dette
Bret staar Delinquentens Forseelse skreven;
Saa længe hand har dette Bret om Halsen,
fand hand ingensteds komme, men maa udhol-
de saa pijnlijk en Arrest, i det hand maa baade
ligge, sidde og gaae dermed, og bliver ikke op-
løst, førend Executionen skeer.

Om Chinesernes Grav-Steder, og deres

Maade at Jorde deres Døde paa.

Deres Begravelse-Steder ere efter gam-
mel Hedenst-Viis udi Marken paa Høiene
indrettede, besynderlige Mandarinernes, hos
hvilke gierne Monumenter og Epithaphia fin-
des

des oprenste. Gemeene Mand begravet gierne paa slet Mark, da somme have deres Begravelse oven for Jorden, paa den Maade: Der opbygges 4 Steen-Piller med Tag oven paa, hvor under Kisten bliver sat. Naar et Liig skal begravet, bliver oven paa det Huus, hvor Liiget er inde, endeel store Blomster af Flager-Guld med Fabula af Silketoy opsatte, og uden for Døren allehaande Confecturer af adskillige slags, hvoraf enhver forbiegaende eller Tilskuere maa frit nyde saa meget hand lyst. Er det en stor Mand der skal begravet, bliver der sat Confecturer langs heele Gaden igiennem til en hvers Tieneste. Naar Liiget da udføres af Huuset, bæres den Afdødes Huus-Gud eller Jofs foran for Liiget, med mange Fahner af adskillige Couleurer, og efter Liiget gaaer alle Slægt og Venner: De Afdødes Liig i China blive gierne til deres Begravelses Sted til Skibs henførte, da Familiens Paarørende sig paa samme Fartoy befinde, æde og drikke, og holde sig brav lystige over den Dødes Afgang.

Om Negotien.

Det er bekiendt, at den ædle Thee voxer ifund et Sted i Verden, nemlig: udi China, dog ikke over heele Landet, men alleeneste i en Provins. Den voxer paa smaa Træer, som ere omtrent en halv Alen eller 3 Qvarteer i

Hønden: Bladene af disse Træer, ere den Thee som nu omstunder næsten over alt bruges; den som skal være Thee de Bou, tørres ved Ild paa tørre Jern-Plader, den saa kalde- de hvide og rare Thee, ere endeel af de sig hist og her befindende enkelte Blade, men den allerbeste Thee sidder oven i Toppen af Træet, og den ringere nær ved Stammen, jo nærmere jo flattere.

Porcelain forarbejdes saa vel i China, som Japan, endskønt det Japanske er det bedste, hvilket gierne fiendres paa sin Tynge, og aleres det ikke, som nogle have meent, af Eggskaller, ikke heller ligger Materien i Jorden, indtil den fand blive dygtig til Forarbejdelse, men den er en sort leeragtig Jord, der bliver saa længe luttred, indtil den allerfineste Materie deraf fand uddrages, hvoraf Porcelains Tønet bliver forfærdiget.

Rabarbara findes i China i Overflodighed, saa vel som og den bekiendte Radix Chinae, des foruden Dvægsølv, Sona, Sylte-Berk af adskillig slags, lagverede Sager, konstig-giorde Blomster, meget provre Blomster lagde paa Papiir, Bister, rare Sterne, og Guld, (hvilket endskønt det er stærkt forbudnen at udføre, slæbes dog alligevel en god Deel derfra) det rare Kaaber, med Guld. Pristker udi den hvide Kaaber, Tuttinage faldet, eller det

Chinesiske Tin, Silke: Estoffer af alle Sorter, broderede og flette, saa vel som og broderede Klæder. Uden Tøy findes ikke udi China, uden hvad Europæerne did hense, og er Skarlagen, andre Klæde: Bahre og Blye udi China særdeles begierlig, saa vel som og Ræv og Bernsteen.

Om Chinesernes Bægt, Mynt og Maal.

Myntede Pengæ er ikke bruelig udi China, men reent og fint Sølv og Guld er den gangbareste Mynt, I og have de een slags Mynt af Messing, med et firekandet Hull igiennem, hvilken de kalde Cals, og er den eeneste. Sølv og Guld bliver udvejet ved Cals, Cadrin, Maas og Teyl, da 10 Cals gjør en Cadrin, saa meget som 2 Skilling Danske, 10 Cadrin gjør en Maas, det er en Mark Danske, og 10 Maas gjør en Teyl, nemlig 10 Mark Danske.

Alle Ting udi China bliver solte efter Bægten, saa vel flydende som tørre Bahre, saa at om mand end ifkun vil koebe en Høne, maae dens Fiære og Indvold betales lige saa dyrt, som Riød og Been.

Den store Bægt kaldes Catie og Peku, en Catie er et Pund, og en Peku hundred Pund, giældende efter den Danske Bægt saa meget, som 125 Pund.

Chineserne bruge intet Maal, som vi, enten

til flydende eller tørre Bahre, og en Alen hos dem, som kaldes Caude, er lidet meere end en halv Alen hos os.

Hermed maa det da være nok om China.

Tiden, i hvilket det Kongelige Danske Skib med sine indehavende Folk sig der opholdt, beløb sig til 4 Maaneder og 13 Dage. Tallet paa de som døde for os der i Landet, var 7, af hvilke 5 creverede af Blodgang, og tvende ved en ulykkelig Hændelse druknede i Rivieren,

Følger nu Hiem-Rejsen.

Anno 1731. den 13 Decembr. gik Skibet, under den Højestes Bestiørmelse, igien under Sejl bort fra Bampo.

Den 18 passerede vi Macao (Himmelen fæe Tre) med en god og søyelig Vind til Strat-Banka.

Anno 1732. den 1 Januari, faldt en Mand over Bord fra os udi Strat-Banka, hvilken, fordi hand ikke kunde svømme, seer strax ned til Bonden, inden vi til hans Redning, kunde faae Skibs Baaden udstuften.

Den 6. gik vi til Ankens i Strat-Sunda under det Enland, Pringen faldet, for at tage frisk Vand, hvor vi skøde nogle Skud, for at faae Javanerne ud til os, men ingen vilde komme; thi siden sagde nogle af dem til vore Føf, som vare i Land at hente Vand, at der nye-
lig

lig havde været et andet Skib, af hvis Folt, Javanerne, da de vilde om Borde, vare blevne stenede bort fra dem.

Den 9 kom fra den anden Side af Landet endeel Baade om Borde til os, med Skielvaader, Høns og fersk Fisk; samme Dag lættede vi Anker, og sejlede fra Strat Sunda, under en sær søjelig Vind og god Fremgaaen indtil

Den 5 Martii, da vi fik de Africanske Lande i Siæte.

Den 7 Martii løb vi med Skibet lykkelig og vel ind udi Cap's Bay; Hellsede Castellet med 5 Skud, hvorfra vi igien med 3 bleve betaktede, saasom det altid har den Sædvane, at det skyder 2 Skud mindre, end det hellses med.

Paa Udrejsen til China passerede vi ikke Cap, horefore jeg heller ikke har haft Lejlighed derom at tale, som ved nærværende Tiid skal skee.

Det er bekiendt, at Cap er den yderste Punt af Africa udi Synden, og er først funden af Portugiserne; Tilforn bleve alle Indianiske Bahre førte over det røde Hav til Ægypten, hvorfra Venetianerne dennem hentede, og siden handlede dermed i Europa.

Efter at det var bleven Hollænderne forbuden at handle med Portugiserne, søgte de selv en Vej til Indien, og i en kort Tiid ikke allene næste bemægtigede sig Cap, men endog de fleste

fleeste og bedste af Portugisernes Pladser udi
Indien.

Der sees ved Cap endeel høne Bierge, iblant
hvilke ere (1) det bekiendte Taffel-Bierg, saa
kaldet, fordidet er gandske flæt og flad oven
paa, som et Bord. (2) Dyvels-Bierget, som er
gandske spitz og u jævnt. (3) Løve-Hovedet, og
Løve-Rumpen, som er et Bierg, saa kaldet, for-
di det præsenterer en liggende Løve, paa hvis
Hovet holdes et lidet Batterie ved liige, med
et Bagt-Huus, hvor fra Bagten altid maa
passe paa, saa snart de seer et Skib i Søen, at
løse et Skud for hver Skib, og hidsæ Flag, og
derved advare dem i Byen.

Ved Indgangen af Caps Bay ligger ellers
et Eyland, kaldet Ruben Eyland, hvor paa fin-
des et Bagt-Huus, der maa skyde, naar de bli-
ve Skibe vaer i Søen; Paa samme De hen-
sættes alle Maleficanter, ligesom i Danmark
paa Bremmerholm.

I Begyndelsen kaldtes Cap, Capo Tormen-
torio, maa skee fordi Portugieserne have der
udstaaet meget Ont, førend de fandt det, eller
og ofte der lidt Skibbrud, efterdi ved Cap,
besynderlig om Vinteren, meget ont Veyer
falder; Men siden er det bleven kaldet Cap de
Bonna Esperanca, i Forhaabning, at finde be-
dre Lande. Byen er vel ellers ifkun liden,
men, derhos heel næt og anseelig.

Clima er meget angennem, og ret forfriskende for de Reysende. Med en Nord-Vest Vind er mand dog meget besværet, hvilken, naar den blæser, forarsaager den i Byen et stor Sand-Fog fra Sandbakkerne, som liaage ved Søe-Kanten, ja ofte voxer og Vandet saa høyt, at det gaar ind i Byen. Sydvest Vind blæser der og meget stærk, men denne Vind renser Landet fra megen Usundhed.

Paa Cap er det vel meget kostbar at leve, thi hver Dags Ophold kommer paa en Rixdalers Befkostning, men de som ere udmattede af en lang Reysse, give det med Glæde, helst siden alle Ting der kand bekomes, som til et Menneskes Forfriskning kand tie, saasom saft Riød, denligt Brød, grønt af alle Slaas, baade røde og hvide Biine, store og skionne Biindrue; Biinen er meget hidsig, maa derfor tempereris med Vand; thi Oll er meere kostbar og rar at faa.

Aloe voxer paa Cap i stor Mængde, ligeledes og paa Rie de la Goa, 500 Miile fra Cap, Nordligere, hvilket og Hollænderne have taget i Possession, og bestaar Negotien der meest i Støv-Guld, Ambra de gris, Elephant-Tænder, Slaver og meere.

Gvarnisonen paa Cap bestaar ifkun af et Compagnie, der ligger i Castellet, deres Function er, at giøre Expeditioner oppe i Landet,

at

at hente Dvæg, hvilket de tage fra Hottentot-
terne, thi de have ellers intet Dvæg paa Cap,
uden hvad Hottentotterne maa tolde til dem.
Deres Kaar og Lame ere meget store, som maa
delige Kalve hos os.

Compagniet holder der et eget Slaughter-
Huus, hvor alting kjøbes som skal fortæres, saa
vel paa Skibene, som udi Bayen og Byen.

Compagniet har og der et eget Slaves-
Huus, hvor udi stedse underholdes 200 sorte
Slaver, som maa forrette Compagniets Ar-
beyd, som fand forrefalde, baade Dvinde og
Mand. Disse tracteres fast paa samme Maa-
de, som Bremmerholms Fanger i Danmark,
undtagen, at de ikke ere sluttede i Jern, og fand
gaa omkring i Byen hvor de vil, naar de ere
fri fra deres Arbejde.

Alle Tieneste-Folk paa Cap ere sorte Slaver,
og at der er saa stor Mængde af dem, kommer
deraf, at naar Skibene komme fra Batavia
og andre Indianske Pladser, have de gierne
Sorte med sig til Ovpassere; efterdi nu de
Hollandiske skal betale til Compagniet i Hol-
land 500 Gylden for hver Slave de føre hjem
med sig, saa sælge de dem langt heller paa Cap.

Der findes ogsaa af de Sorte fra Rie de la
Goa, de som ere fulde af Borter over deres hele
Legeme, hvilke ere dem saaledes skaarne ud af
deres Helgene, saa kaldede, og agtes det for en

stor Religions Øvelse hos dem. Iblant disse ere nogle faa Christne, særdeels de som fødes paa Cap, og fra Ungdommen op fandt oplæres, men de fleste leve hen i deres Blindhed, og om end skönt Hedningene kunde have Begjærlighed efter, at antage den Christelige Religion, saa bekymre Hollænderne sig langt meere om deres Profit, end for at omvende Hedninger.

Hottentotterne

Deeles i tvende Slags, Tamme og Bilde, de Tamme have deres Bøjen næst omkring i Eggen ved Cap, og lade sig fast dagligen see i Byen, men de Bilde komme dem ikke nær, og naar nogen af de tamme lade sig see iblant dem, bliver hand ihjelslagen.

Hottentotternes Boeliger kaldes Croller, og staar ude i Marken, hvor de oprejse en Hytte af Rør Stokke, med Tamme Skind oven paa, saadanne deres Croller sætte de i en stor Runddeel, midt udi denne Runddeel drive de deres Dvæg om Aftenen, og antænde Ild foran ved Indgangen af Hytten, at skrække vilde Dyr med, og bestaar saadan en Crolle af 15 Hytter.

Hottentotterne ere et Folk, som haver intet Menneiskeligt hos sig uden Skabningen, de fødes hvide, men af det meget Fit og Smørelse, hvormed de bestryge sig, og bade sig i Soelen, blive de sorte. Deres Dragt er et raadt
Tam-

Lamskind, som de hænger over Ryggen, Pundenda bære de i en Skind-pung med en Rem om Livet: Deres Qvindfolk bære smalle Remmer om Beenene, skaaren af Lammes-Huder, et Lammeskind paa Ryggen, hvilket de kalde Carofs, og et for paa. Naar en Hottentotter faar i sinde at vil gifte sig, maa hand først lade sig halv-castrere; thi befindes nogen Qvinde at beblande sig med en fuldkommen Mand, bliver hun steenet ihjel. Den Dag en Hottentot lader sig castrere, maa hand give et Lam til Tractament, af hvilket Mandfolket den Dag spiser Kiødet, og Qvunderne Suppen; Naar en Kone gjør Barsel, maa hun ligeledes tractere med et Lam, hvoraf Qvunderne da fortære Kiødet, og Mændene Suppen; Deres Qvindfolk bære gierne paa deres Hoveder en Skind-Hue, svitz oven til, og gandske sort af Fit og Smørelse, Haaret besat med Coraller og Regne-Penge, Beenene besnøret med smaa skaarne Remmer af Lammeskind, og deres Kinder sminke de ofte med fin stødt rød Muursteen for Skionheds Skyld.

Deres Tungemaal's Udtale skeer ved et sært Slag med Tungen op i Ganen, hvorved de stærk forcerer Struben, og maa mand deraf slutte, at de have mange Lingvales Gut-turales.

Deres Dyrighed er en eeneste Person, hvilken

fen de iblant si, selv udvælaer; og kort at tale, deres Levn: er Sviinske, og de dør som Beester.

3 Cap havde vi ikke ventet os nær saa stor Complaisance, som os vederfores; thi Gouverneuren beviiste os ald optænkelig Høflighed for den Tieneste vi havde gjort den Ost-Indie-Fahrer paa vores Henreise til China, og skaffede os lanat lættene fiøb paa de Faar vi fiøbte, end andre vores Ostindie-Fahrer dem bekomme.

Den 16 Martii læstede vi Anker, og seylede fra Cap, da vi og løsnede 3 Canon-Skud for Castellet, og bleve med tvende iagen betakkede.

Den 29. imod Soelens Nedgang, fik vi Eylandet St. Helena at see, hvilket hører Engelland til, og ligger meget høyt, er ellers en særdeels god Forfrisknings-Plads for de Reysende.

Den 6. April synede vi Eylandet Ascension kaldet.

Den 7. løbe vi ind udi Kryds-Banen, og kastede det vores Ankere, den har sit Navn af et Kaars, som staar paa et høyt Bierg; Paa Eylandet boer ingen Folk, men des større Mængde findes der af Fugle, hvilke ere saa tamme, at mand kand slaa dem med en Riep paa Hovedet, ja fange dem med Hænderne. Uarsagen hvorfore vi der ankrede, var, for at fange
Stil-

Skilpadder, af hvilke vi og paa en Nats Tid
32. fangede.

Med denne fangst gaar det saaledes til : Om Natten
gaar gierne Skilpadden op i Sundet paa Land, for at
legge sine Eg, hvilke ere gandske fugel-runde, og blive si-
den af Soelen udruggede ; Naar nu Skilpadden kom-
mer vel op paa Landet, og har aflagt sine Eg, løber
Skibsfolkene, som hist og her have forstuet sig, til, og
kantrer hende om paa Ryggen, da hun indensteds kand
komme, og saaledes fanger hende, og veyer saadan een
4 a 500 Pund. Hun er fuld af Eg, og kand leve paa
Skibet hen ved 6 Uger, uden Ophold, thi hun tærer af
sine Eg, dog maa man et par gange om Dagen slaa
Vand paa hende ; Hendes Kiød er meget got at spise,
naar man intet andet har, og holdes det for, at være
sundt, men jeg har mærket, at man deraf bliver gandske
udslagne, eller at sige paa god breed Danst, snattede.

Engang fandt vi en Reede mange smaa Skilpadder,
som nyelig af Skallen vare udkrøbne, disse toge vi op,
og holdt dem længe i en Vallie. Vand paa Skibet, men
da vi kom op imod Hetland, maatte de af Kuld crepere.
Endeel vil præsumere, at Skilpadder haver et tredob-
belt Hierte, nemlig et Fiske-Hierte, fordi hun svøm-
mer, et Fugle-Hierte, fordi hun legger Eg, og et Dre-
Hierte, fordi hendes Kiød er, som paa et andet spiselig
Creaturs Kiød. Vist nok er det, at det seer ud, som det
var sammensat af 3 Hierter, men om de kand stilles fra
hinanden, ved jeg ikke, men man maa slutte, at det er
ifftun et Hierte.

Den 8 April om Aftenen gik Skibet til seyl i Soen
indtil

Den 2 Junii, da os mødte en Engelsk Seylere, som
vilde gaa ad Terre Neufs Banker, denne berettede os,
at alting var endnu stille og fredelig i Europa.

Om

Om Matten til den 17 Junii fik vi de Hetlandſke Ey-
lænder Fulo og Garhyll at ſee, da imod Aftenen 3 Baa-
de kom roende ud til os fra Landet med Cabaliob, Eg
og Høns. Folkene, ſom boe paa diſſe Eylander ere et
uſelt og armt Folk, og deres Gouverneur, ſom var en
Engelsmand, lige ſaa ælendig, ſom de andre, thi i ſtæden
for deres Bahre, tōge de til takke med vores gamle Klæ-
der, Skoe, Skjorter, Brød, Riis, Brændeviin og
videre.

Same Dag ginge vi atter derfra under Seyligien,
indtil

Den 25. Junii, da vi lykkelig og vel i Ørefundet ind-
løbe, og løsnede 7 Canon-ſtud, hvilke fra Cronborg
med 3 og fra Helsingborg med 2 Stud blev beſvaret,
og ſamme Aften kaſtede Skibet ſine Anker paa Kiø-
benhavns Rhede.

Den ſtore Gud i Himmelen, ſom førte os ved ſin
Alms Magt frem og tilbage med god Lykke, og under
Beſkærmelſe, være ævindelig æret og priſet, og frem-
deles velſigne vor allernaadigſte Konge og Herre, ſom
det Chineſiſke Handels-Compagnie har etableret,
Guds Navn til Ære, Kongen til Glæde, og Under-
ſaatterne til Lykke og Velſærd.

Fallet

Paa de, ſom paa denue Chineſiſke Rejſe bortdøde,
ere 11. Tvende døde paa Henrejsen, nemlig Folkeneſ
Kok, da vi befandt os i den Spanſke Søe, og een ſom
faldt over Borde i en Storm uden for Cap. Syp
døde imedens vi laae i China, af hvilke de 5 døde i
Blodgang, og to druknede ved en u-lykkelig Handelſe
i Kevieren. Paa Hiemrejsen faldt een Mand over

Borde i Strat-Banka, og een ſtraae-døde,

da vi næſten de Hetlandſke Inſuler hav-

de opnaaet.

Læs mere om projektet på:

www.kb.dk/EOD

www.books2ebooks.eu

Om EOD-projektet

“eBooks on Demand” (EOD) – på dansk “eBøger on Demand” – er et europæisk samarbejdsprojektet, der blev indledt i 2006. Det omfatter 14 national- og universitetsbiblioteker fra hele Europa og finansieringen sker bl.a. via EU.

Projektet har gjort det muligt for brugere af Det Kongelige Bibliotek at bestille ældre bøger som eBøger på nettet via REX. På længere sigt vil brugere på denne måde få adgang til millioner af bøger på nettet fra europæiske biblioteker leveret i digital form som søgbare PDF-filer – såkaldte eBøger.